

III. SARDES PARA KONGRESİ

ENFLASYONİST BASKI ALTINDA
PARA VE MALİYE POLİTİKALARI

4-5 EKİM 2024

BİLDİRİ ÖZETLERİ

TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI

Bu Kongre Manisa Celal Bayar Üniversitesi Bilimsel Araştırma
Projeleri Koordinasyon Birimi Tarafından Desteklenen
2024-086'nolu Proje Kapsamında Gerçekleştirilmiştir

KONGRE ONURSAL BAŐKANLARI

Prof. Dr. Rana KİBAR

Mazlum NURLU

KONGRE YÜRÜTME KURULU

- Prof. Dr. Osman Murat KOÇTÜRK
- Doç. Dr. Tanju KAHRAMAN
- İbrahim SUDAK
- Doç. Dr. Doğan BAKIRTAŞ
- Doç. Dr. Lale ORAL ATAÇ
- Öğr. Gör. Ali ÖZTÜRK
- Öğr. Gör. Aziz Can ŞENSAZLI

KONGRE DÜZENLEME KURULU

- Prof. Dr. Süleyman Emre ÖZCAN
- Doç. Dr. Caner DEMİR
- Doç. Dr. Filiz ERATAŞ SÖNMEZ
- Doç. Dr. Güngör ÖZCAN
- Doç. Dr. Ayşe ATILGAN YAŞA
- Doç. Dr. Şule BİRİM
- Doç. Dr. Sedat COŞKUN
- Doç. Dr. Semra TETİK
- Doç. Dr. Bahar YALÇIN
- Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ARMAĞAN
- Dr. Öğr. Üyesi Özlem IŞIK
- Dr. Öğr. Üyesi Lale YAKUPOĞLU
- Öğr. Gör. Esranur YILMAZ
- Arş. Gör. Dr. Metin NAZLIOĞLU
- Arş Gör. Muhammed Fatih CÜRE
- Arş Gör. Merve GÜNDÜZ CÜRE
- Arş Gör. Serhat ÇAKMAK
- Arş Gör. Yunus EDİZ
- Arş Gör. Mehmet Akif YALÇIN
- Arş Gör. Hasan YAZAR
- Aynur PALAMUTÇUOĞLU

KONGRE BİLİM KURULU

Prof. Dr. Abdurrahman Taylan ALTINTAŞ	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Kemal ÇELEBİ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet UÇAR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Rıza GÖKBUNAR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Asena ALTIN GÜLOVA	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Aydanur GACENER ATİŞ	Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Aykut LENDER	Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe NECEF YERELİ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Bernur AÇIKGÖZ	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Prof. Dr. Birol KOVANCILAR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Bünyamin DURAN	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Cüneyt Yenal KESBİÇ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Çiğdem SOFYALIOĞLU	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Doğan UYSAL	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Emin AKÇAOĞLU	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Erdem HEPAKTAN	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Ersan ÖZ	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Ferit KULA	Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Güneş ÇETİN GERGER	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Güneş YILMAZ	Alanya Alaattin Keykubat Üniversitesi
Prof. Dr. Halil ERDEMİR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Hatice ERDEMİR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Hatice YURTSEVEN	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Hilmi ÖZKAYA	Uşak Üniversitesi
Prof. Dr. Melih ÖZÇALIK	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Mine YILMAZER	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Muharrem Burak ÖNEMLİ	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa MIYNAT	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa TEPECİ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Özge AYAN	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan ARMAÇAN	Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan GÖKBUNAR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Rasim AKPINAR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Semra ÖNCÜ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Serhat BAŞTAN	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Sibel KARÇIN	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Sibel SELİM	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Sinan NARDALI	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Prof. Dr. Tuncer ÖZDİL	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Tülin CANBAY	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Utku Altunöz	Sinop Üniversitesi
Prof. Dr. Volkan ALPTEKİN	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Prof. Dr. Yaşar UYSAL	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf KADERL	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Prof. Dr. Zeynep ARIKANI	Dokuz Eylül Üniversitesi

4-5 EKİM 2024

KONGRE PROGRAMI

**TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI**

<https://sardesparakongresi.mcbu.edu.tr/>

E-posta: sardesparakongresi@cbu.edu.tr

III. Sardes Para Kongresi / III. Sardes Money Congress
4-5 Ekim 2024 / 4-5 October 2024

Salon: Talat Zurnacı 14:00-15:30	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Süleyman Emre ÖZCAN
1	Doç. Dr. Kadir KARAGÖZ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Arş. Gör. Dr. Gökhan ÖZKUBAT, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Tüketici ve Üretici Enflasyonları Arasında Nedensellik İlişkileri: Alt Sektörler İtibariyle Bir Araştırma”
2	Doç. Dr. Serkan CURA, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Enflasyonla Mücadelede İktisat Politikası Aracı Olarak Maliye Politikasının Önemi: Türkiye Örneği”
3	Doç. Dr. Enis YAKUT, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Doç. Dr. İsmail METİN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Bireysel Ahlakın Sürdürülebilir Yatırım Kararları Üzerindeki Etkisi”
4	Uğur ÇINGİLOĞLU, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Doç. Dr. İsmail METİN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Doç. Dr. Enis YAKUT, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Kripto Paraların Dış Ticaret İşlemlerinde Kullanımına Yönelik Bir Model Çalışması: Dış Ticaret Şirketleri Üzerine Bir Uygulama”
5	Dr. Öğr. Üyesi Ahmed Yusuf SARIHAN, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi “Türkiye’de İthalat Enflasyon İlişkisi Üzerine Bir Araştırma”
6	Arş. Gör. Serhat ÇAKMAK, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Arş. Gör. Mehmet Akif YALÇIN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Yaşam Memnuniyeti ve Sefalet Endeksi İlişkisi: Sıralı Probit Modeli Uygulaması Türkiye Örneği”
Salon: Sardes 14:00-15:30	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Ayşe ATILGAN YAŞA
1	Dr. Öğr. Üyesi Hatice Nur GERMİR, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “2013-2023 Yılları Arasında Türkiye’de Kullanılan Bireysel Krediler ile Enflasyon Arası Etkileşimin İncelenmesi”
2	Öğr. Gör. Ümit Hasan GÖZKONAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Öğr. Gör. İpek YENİAY HATİPOĞLU, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Merkez Bankalarının Kripto Varlık Politikaları Üzerine Bir İnceleme: BRICS-T Ülkeleri Örneği”
3	Suna ÇEVİK, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Prof. Dr. C. Erdem HEPAKTAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Enflasyonun Bir Ekonomik Büyüme Kaynağı Olarak Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları Üzerine Etkisi: Türkiye Değerlendirmesi”
4	Doç. Dr. Ayşe ATILGAN YAŞA, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Enflasyonla Mücadelede Kamu Tasarruf Tedbirleri: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme”
5	Arş. Gör. Muhammed Fatih CÜRE, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Arş. Gör. Hasan YAZAR, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Türkiye’de Eko-Politik Baskı Altındaki Emekli Aylığı”
Salon: Greenewalt 14:00-15:30	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Hilmiye TÜRESİN
1	Doç. Dr. Kemal KÖKSAL, Akdeniz Üniversitesi Doç. Dr. Murat ATİK, Hacettepe Üniversitesi “Züppe Etkisi: Enflasyonist Dönemlerde Gösteriş Tüketimi”
2	Ümran ALTAY MORGÜL, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Girişimcilik Ekosisteminde Yaşanan Değişimlerin ve Ekonomik Dalgalanmaların Girişimcilere Olan Etkisi: Teknoloji Odaklı Startuplar”
3	Doç. Dr. Serkan ÇINAR, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Hayriye BAŞCI NUR, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Enflasyon ve Ekonomik Büyüme İlişkisinin Gelişmekte Olan Ülkelerde İncelenmesi”
4	Dr. Serap DEMİRLER, Bağımsız Araştırmacı “Enflasyonun Psikolojik Yükü: Finansal Stresin Çalışma Yaşamına Etkisi”
5	Doç. Dr. Hilmiye TÜRESİN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Doç. Dr. Lale ORAL ATAÇ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Enflasyonist Dönemlerde Liderlerin Finansal Güvensizliğinin Etkileri ve Çözüm Önerileri”

15:30-15:45 Çay-Kahve Molası

III. Sardes Para Kongresi / III. Sardes Money Congress
4-5 Ekim 2024 / 4-5 October 2024

Salon: Talat Zurnacı 15:45-17:15	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ramazan ARMAĞAN
1	Prof. Dr. Hasan Bülent KANTARCI, Kocaeli Üniversitesi Şevket SAN, Yapı ve Kredi Bankası “Dünya’da ve Türkiye’deki Otomotiv Sektörünün Ekonomik Etkileri”
2	Vergi Başmüfettişi Mehmet EFE, İstanbul Üniversitesi “Değer Artış Kazançlarının Vergilendirilmesinde Enflasyon Endekslemesinde Yaşanan Sorunlar”
3	Dr. Murat GÜNGÜL, Vergi Dairesi Müdür Yrd., Gelir İdaresi Başkanlığı Fırat Gürhan ÖZKAN, Vergi Dairesi Müdür Yrd., Gelir İdaresi Başkanlığı “Katma Değer Vergisi ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Nedensellik Analizi: Türkiye Örneği”
4	Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ARMAĞAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Prof. Dr. Ramazan ARMAĞAN, Süleyman Demirel Üniversitesi “Gayrimenkul Sermaye İratlarında Konut Gelirleri İstisnasının Enflasyon Açısından Değerlendirilmesi”
5	Öğr. Gör. Ümit Hasan GÖZKONAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Öğr. Gör. İpek YENİAY HATİPOĞLU, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Maliye Politikası ve Finansal İstikrar Çerçevesinde Finansal İşlem Vergilerinin Etkililiği”
6	Doç. Dr. Gül KAYALIDERE, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Türkiye’de Enflasyonla Mücadelede Son Dönem Bütçe Politikaları”
Salon: Sardes 15:45-17:15	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Caner DEMİR
1	Doç. Dr. Kadir KARAGÖZ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Arş. Gör. Dr. Gökhan ÖZKUBAT, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Enflasyon Oranı ile Faiz Oranı İlişkisi: Geleneksel ve Bayesyen VAR Yaklaşımı”
2	Mahir TOSUNOĞLU, Ege Üniversitesi Alper AKPINAR, Ege Üniversitesi Tunahan ASLAN, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi “Enflasyon Oranının Doğal Kaynak Kullanım Politikaları Üzerindeki Rolü: Türkiye’den Kanıtlar”
3	Hüseyin KARAHAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Prof. Dr. C. Erdem HEPAKTAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Türkiye’de Gıda Enflasyonunun Belirleyicileri”
4	Dr. Öğr. Üyesi Hatice Nur GERMİR, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Krediler ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin 2013-2023 Yılları Arasındaki Analizi”
5	Arş. Gör. Yunus EDİZ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Doç. Dr. İlkey DİLBER, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Enflasyon Oranını Etkileyen Değişkenlerin Belirlenmesinde Özellik Seçim Yöntemlerinin Kullanılması ve Kıyaslanması”
6	Doç. Dr. Caner DEMİR, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Türkiye’de Kur ve Enerji Şoklarının Üretici Fiyatları Üzerindeki Asimetrik Etkileri”

17:15-17:30 Çay-Kahve Molası

III. Sardes Para Kongresi / III. Sardes Money Congress
4-5 Ekim 2024 / 4-5 October 2024

Salon: Talat Zurnacı 17:30-18:45	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Şule ÖZTÜRK BİRİM
1	Prof. Dr. Hasan Bülent KANTARCI, Kocaeli Üniversitesi Mihriban TURALIOĞLU, Kocaeli Üniversitesi “Kur Korumalı Mevduat, Paranın Değer Kaybı ve Döviz Kuru İlişkisi”
2	Prof. Dr. Osman Murat KOÇTÜRK, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Elif ERER, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Gıda ve Tarım Ürünleri Fiyat Artışlarının Enflasyon Üzerindeki Etkisi: Türkiye Üzerine Bir Uygulama”
3	Dr. Öğr. Üyesi Batuhan F. MOLLAOĞULLARI, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Konkordato Süreci: Muhasebe Açısından Bir Değerlendirme”
4	Öğr. Gör. Dr. Hakan KARA, İstanbul Arel Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Salih MUTLU, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi “Enflasyon Muhasebesinin İşletmeye Etkisi Üzerine Örnek Bir Uygulama”
5	Doç. Dr. Şule ÖZTÜRK BİRİM, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Arş. Gör. Merve GÜNDÜZ CÜRE, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Yıllar İçinde Yolculuk: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Enflasyon Raporlarının Bertopic Konu Modellemesi ile İncelenmesi”
Salon: Sardes 17:30-18:45	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Güngör ÖZCAN
1	Doç. Dr. Gül KAYALIDERE, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Enflasyonla Mücadelede İç Borçlanma Politikası ve Türkiye'nin İç Borç Yapısı Üzerine Bir Değerlendirme”
2	Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ARMAĞAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Prof. Dr. Ramazan ARMAĞAN, Süleyman Demirel Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim DEMİR, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi “Yeniden Yapılandırma Kanunları ve Enflasyon Karşısında 6183 Sayılı AATUHK Kapsamındaki Kamu Alacağının Değerinin Korunması”
3	Doç. Dr. Pelin MASTAR ÖZCAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Türkiye’de 2008-2023 Dönemi Enflasyon-Vergi Gelirleri İlişkisinin Değerlendirilmesi”
4	Doç. Dr. Güngör ÖZCAN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Türkiye’de Enflasyonist Baskı Altında Konut Piyasası ve Konut Kredileri”
5	Arş. Gör. Dr. Metin NAZLIOĞLU, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Doç. Dr. Doğan BAKIRTAŞ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi “Gizli Bir Vergi Türü: Enflasyon”

KONGRE PROGRAMI

04.10.2024

Kongre Açılış: 10:00, Gymnasium, Sart-Salihli

-Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı

-Dans Gösterisi

Protokol Konuşmaları

Kongre Açılış Konuşması: 11:00-11:30

Öğle Yemeği: 12:00-13:15

-Lidya Sardes Hotel Thermal&Spa

Kongre Sunumları ve Kapanış: 14:15-19:00

-Lidya Sardes Hotel Thermal&Spa

05.10.2024

Sosyal Program/Gezi: 10:00-15:00

İçindekiler

Tüketici ve Üretici Enflasyonları Arasında Nedensellik İlişkileri: Alt Sektörler İtibariyle Bir Araştırma / Doç. Dr. Kadir KARAGÖZ, Arş. Gör. Dr. Gökhan ÖZKUBAT...	1
Enflasyonla Mücadelede İktisat Politikası Aracı Olarak Maliye Politikasının Önemi: Türkiye Örneği / Doç. Dr. Serkan CURA	2
Bireysel Ahlakın Sürdürülebilir Yatırım Kararları Üzerindeki Etkisi / Doç. Dr. Enis YAKUT, Doç. Dr. İsmail METİN	3
Kripto Paraların Dış Ticaret İşlemlerinde Kullanımına Yönelik Bir Model Çalışması: Dış Ticaret Şirketleri Üzerine Bir Uygulama/ Uğur ÇINGİLOĞLU, Doç. Dr. İsmail METİN, Doç. Dr. Enis YAKUT	4
Türkiye’de İthalat Enflasyon İlişkisi Üzerine Bir Araştırma / Dr. Öğr. Üyesi Ahmed Yusuf SARIHAN	5
Yaşam Memnuniyeti ve Sefalet Endeksi İlişkisi: Türkiye Örneği / Arş. Gör. Serhat Çakmak, Arş. Gör. Mehmet Akif Yalçın	6
2013-2023 Yılları Arasında Türkiye’de Kullanılan Bireysel Krediler ile Enflasyon Arası Etkileşimin İncelenmesi / Dr. Öğr. Üyesi Hatice Nur GERMİR	7
Merkez Bankalarının Kripto Varlık Politikaları Üzerine Bir İnceleme: BRICS-T Ülkeleri Örneği / Öğr. Gör. Ümit Hasan GÖZKONAN, Öğr. Gör. İpek YENİAY HATİPOĞLU	8
Enflasyonun Bir Ekonomik Büyüme Kaynağı Olarak Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları Üzerine Etkisi: Türkiye Değerlendirmesi / Suna ÇEVİK, Prof. Dr. C. Erdem HEPAKTAN	9
Enflasyonla Mücadelede Kamu Tasarruf Tedbirleri: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme / Doç. Dr. Ayşe ATILGAN YAŞA	10
Türkiye’de Eko-Politik Baskı Altındaki Emekli Aylığı / Arş. Gör. Muhammed Fatih CÜRE, Arş. Gör. Hasan YAZAR	11
Züppe Etkisi: Enflasyonist Dönemlerde Gösteriş Tüketimi / Doç. Dr. Kemal KÖKSAL, Doç. Dr. Murat ATİK	12
Girişimcilik Ekosisteminde Yaşanan Değişimlerin ve Ekonomik Dalgaların Girişimcilere Olan Etkisi: Teknoloji Odaklı Startuplar / Ümran ALTAY MORGÜL	13
Enflasyon ve Ekonomik Büyüme İlişkisinin Gelişmekte Olan Ülkelerde İncelenmesi / Doç. Dr. Serkan ÇINAR, Dr. Öğr. Üyesi Hayriye BAŞÇI NUR	14
Enflasyonun Psikolojik Yükü: Finansal Stresin Çalışma Yaşamına Etkisi / Dr. Serap DEMİRLER	15
Enflasyonist Dönemlerde Liderlerin Finansal Güvensizliğinin Etkileri ve Çözüm Önerileri / Doç. Dr. Hilmiye TÜRESİN, Doç. Dr. Lale ORAL ATAÇ	16
Dünyada ve Türkiye’deki Otomotiv Sektörünün Ekonomik Etkileri / Prof. Dr. Hasan Bülent KANTARCI, Şevket SAN	17
Değer Artış Kazançlarının Vergilendirilmesinde Enflasyon Endekslemesinde Yaşanan Sorunlar / Mehmet EFE	18
Katma Değer Vergisi ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Nedensellik Analizi: Türkiye Örneği / Dr. Murat GÜNGÜL, Fırat Gürhan ÖZKAN	19

Gayrimenkul Sermaye İratlarında Konut Gelirleri İstisnasının Enflasyon Açısından Değerlendirilmesi / Dr.Öğr. Üyesi Ayşe ARMAĞAN, Prof.Dr. Ramazan ARMAĞAN	20
Maliye Politikası ve Finansal İstikrar Çerçevesinde Finansal İşlem Vergilerinin Etkililiği / Öğr. Gör. İpek YENİAY HATİPOĞLU, Öğr. Gör. Ümit Hasan GÖZKONAN	21
Türkiye’de Enflasyonla Mücadelede Son Dönem Bütçe Politikaları / Doç. Dr. Gül KAYALIDERE	22
Enflasyon Oranı ile Faiz Oranı İlişkisi: Geleneksel ve Bayesyen VAR Yaklaşımı / Doç. Dr. Kadir KARAGÖZ, Arş. Gör. Gökhan ÖZKUBAT	23
Enflasyon Oranının Doğal Kaynak Kullanım Politikaları Üzerindeki Rolü: Türkiye’den Kanıtlar / Mahir TOSUNOĞLU, Alper AKPINAR, Tunahan ASLAN	24
Türkiye’de Gıda Enflasyonunun Belirleyicileri / Hüseyin KARAHAN, Prof. Dr. C. Erdem HEPAKTAN	25
Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Krediler ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin 2013-2023 Yılları Arasındaki Analizi / Dr. Öğr. Üyesi Hatice Nur GERMİR	26
Enflasyon Oranını Etkileyen Değişkenlerin Belirlenmesinde Özellik Seçim Yöntemlerinin Kullanılması ve Kıyaslanması / Arş. Gör. Yunus EDİZ, Doç. Dr. İlkey DİLBER	27
Türkiye’de Kur ve Enerji Şoklarının Üretici Fiyatları Üzerindeki Asimetrik Etkileri / Doç. Dr. Caner DEMİR	28
Kur Korumalı Mevduat, Paranın Değer Kaybı ve Döviz Kuru İlişkisi / Prof. Dr. Hasan Bülent KANTARCI, Mihriban TURALIOĞLU	29
Gıda ve Tarım Ürünleri Fiyat Artışlarının Enflasyon Üzerindeki Etkisi: Türkiye Üzerine Bir Uygulama / Prof. Dr. Osman Murat KOÇTÜRK, Dr. Öğr. Üyesi Elif ERER	30
Konkordato Süreci: Muhasebe Açısından Bir Değerlendirme / Dr. Öğr. Üyesi Batuhan F. MOLLAOĞULLARI	31
Enflasyon Muhasebesinin İşletmeye Etkisi Üzerine Örnek Bir Uygulama / Öğr. Gör. Dr. Hakan KARA, Dr. Öğr. Üyesi Salih MUTLU	32
Yıllar İçinde Yolculuk: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Enflasyon Raporlarının Bertopic Konu Modellemesi ile İncelenmesi / Doç. Dr. Şule ÖZTÜRK BİRİM, Arş. Gör. Merve GÜNDÜZ CÜRE	33
Enflasyonla Mücadelede İç Borçlanma Politikası ve Türkiye’nin İç Borç Yapısı Üzerine Bir Değerlendirme / Doç. Dr. Gül KAYALIDERE	34
Yeniden Yapılandırma Kanunlar ve Enflasyon Karşısında 6183 Sayılı AATUHK Kapsamındaki Kamu Alacağının Değerinin Korunması / Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ARMAĞAN, Prof. Dr. Ramazan ARMAĞAN	35
Türkiye’de 2008-2023 Dönemi Enflasyon-Vergi Gelirleri İlişkisinin Değerlendirilmesi / Doç. Dr. Pelin MASTAR ÖZCAN	36
Türkiye’de Enflasyonist Baskı Altında Konut Piyasası ve Konut Kredileri / Doç. Dr. Güngör ÖZCAN	37
Gizli Bir Vergi Türü: Enflasyon / Arş. Gör. Dr. Metin NAZLIOĞLU, Doç. Dr. Doğan BAKIRTAŞ	38

Tüketici ve Üretici Enflasyonları Arasında Nedensellik İlişkileri: Alt Sektörler İtibariyle Bir Araştırma

Doç. Dr. Kadir KARAGÖZ*
Arş. Gör. Dr. Gökhan ÖZKUBAT**

ÖZET

Bir ekonomide üretim ve tüketim mallarının fiyat düzeyi ve fiyatların değişim dinamikleri ekonomik, siyasî ve sosyal açıdan ciddi sonuçlar doğurabilecek en kritik olgulardan biridir. Enflasyon olarak adlandırılan genel ve sürekli fiyat değişimi makroekonomik istikrarsızlığı artırırken bir yandan da siyasî ve toplumsal çalkantılara yol açma potansiyeline sahiptir. Üretici ve tüketici fiyatlarının değişimi çeşitli fiyat endeksleri yoluyla ölçülmektedir. Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) ile Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE), enflasyonun ölçümünde kullanılan iki temel göstergedir. ÜFE üretim faaliyetinde yer alan maddelerin fiyatlarındaki değişiklikleri, TÜFE ise tüketici tarafından satın alınan mal ve hizmetlerin fiyatlarındaki değişiklikleri ölçmek için kullanılmaktadır. Bu iki enflasyon göstergesi arasında nasıl bir ilişki olduğu bugüne kadar pek çok iktisatçının ilgisini çekmiştir. Bu bilgi anti-enflasyonist politikalarda kullanılabilir oldukça önemli bir bilgidir. Söz konusu ilişkiler ampirik literatürde genelde Granger nedensellik analizleri çerçevesinde ele alınmıştır. Bunun nedeni ise ekonomik kamuoyunda üretici fiyatlarından tüketici fiyatlarına doğru bir nedensellik olduğu görüşünün yaygın olması ama teorik olarak ters yönde bir nedenselliği mümkün kılacak olguların da mevcut bulunmasıdır. Bu durum bazı iktisatçıların bu ilişkide en azından bir geri besleme sürecinin de olabileceğini ileri sürmelerine neden olmuştur. Bugüne kadar Türkiye ve başka ülke örneklerinde yürütülen analizlerde üretici ve tüketici fiyatları arasında tek veya iki yönlü ilişki bulunduğu yönünde kanıtlar elde edildiği gibi iki olgunun bağımsız olduğu şeklinde bulgulara da rastlanmaktadır. Bununla birlikte ekonomide tüketici ve üretici rollerinin göreceli olduğu, yani bir mal/hizmetin üreticisinin başka birçok mal ve hizmetin tüketicisi olduğu dikkate alındığında tüketim ve üretim mallarının fiyatlarının kendi içinde de ilişkili olmaları mümkündür. Bu çalışmada ampirik literatürde birçok kez farklı çerçevelerde incelenen bu olgu hem tüketici hem de üretici fiyatları açısından alt sektörler itibariyle ele alınmıştır. 29 üretim ve 12 tüketim alt sektörünün dikkate alındığı analizde Toda-Yamamoto nedensellik analizi yöntemine başvurulmuştur. Elde edilen bulgular, tüketici fiyatları cephesinde barınma ve enerji harcamalarını kapsayan Konut-Su-Elektrik-Gaz sektörünün en yaygın geri besleme ilişkisine sahip olduğunu, eğitim ve giyim sektörlerinin de önemli sayıda tek yönlü nedensellik ilişkisi sergilediğini göstermektedir. Çok daha kalabalık bir grup oluşturan üretici fiyatları cephesinde ise içecek, giyim, ağaç ürünleri, mobilya ve elektrik-gaz-buhar-iklimlendirme sektörlerinden diğer sektörlerle doğru yüksek sayıda nedensellik ilişkileri gözlenmektedir. Gıda, basım-yayın, metalik olmayan mineral ürünler, fabrikasyon metal ürünler, bilgisayar-elektronik-optik ürünler sektörleri ise yoğun olarak diğer sektörlerin fiyat değişimlerinden besleniyor görünmektedir. İki yönlü ilişkiler dikkate alındığında ise gıda, basım-yayın, fabrikasyon metal ürünler ve mobilya sektörleri öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tüketici enflasyonu, Üretici Enflasyonu, Toda-Yamamoto Nedensellik Analizi, Geçiş Etkisi

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü, Ekonometri Anabilim Dalı, kadir.karagoz@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4436-9235

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü, Ekonometri Anabilim Dalı, gokhan.ozkubat@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8845-8072

Enflasyonla Mücadelede İktisat Politikası Aracı Olarak Maliye Politikasının Önemi: Türkiye Örneği

Doç. Dr. Serkan CURA*

ÖZET

Devletin iktisadi ve mali amaçları ya da fonksiyonları arasında ekonomik istikrarı sağlama yer almaktadır. Ekonomik istikrarı sağlama amacı aynı zamanda devletin varlık nedenleri arasında sıralanmaktadır. Bu amacı sekteye uğratacak durumlar genel olarak ekonomik istikrarsızlık hali olarak nitelendirilmektedir. Enflasyon olgusu da, fiyatlar genel düzeyinin kronik şekilde artışı olarak ifade edilir, ekonomik istikrarsızlık türü olarak tanımlanmaktadır. Gelişmiş ya da gelişmekte olan ülke fark etmeksizin enflasyonun iktisadi, mali ve sosyal etkileri ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla enflasyon olarak ifade edilen ekonomik istikrarsızlık haliyle mücadele edilmesi kaçınılmazdır. İktisat politikası aracı olarak tanımlanan maliye politikası ve maliye politikasının kullandığı araçlar, kamu gelirleri özelde vergiler, kamu harcamaları ve kamu borçlanması olarak sıralanmaktadır, enflasyonla mücadelede önemli bir yer tutmaktadır. Bu kapsam ve önemde hazırlanacak olan çalışmada, ilk bölümde teorik çerçeve içerisinde enflasyon kavramı, türleri ve ne için mücadele edilmesi gerektiği ele alınacaktır. Özellikle enflasyonun yıkıcı etkilerinin neler olduğu ve nasıl mücadele edilmesi gerektiğine yer verilecektir. Daha sonraki bölümde ise, Türkiye'de yaşanan enflasyonun etkileri ve ekonomik istikrarsızlık türü olan enflasyon ile mücadelede uygulanan maliye politikası uygulamaya konulan programlar açısından değerlendirilecek ve enflasyon sorunuyla mücadelede etkin olabileceği düşünülen öneriler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik İstikrar, Enflasyon, Maliye Politikası

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Mali İktisat Anabilim Dalı, serkan.cura@cbu.edu.tr, ORCID:0000-0001-7142-0502

Bireysel Ahlakin Sürdürülebilir Yatırım Kararları Üzerindeki Etkisi

Doç. Dr. Enis YAKUT*
Doç. Dr. İsmail METİN**

ÖZET

Ahlaki karar alma, "iyi" ve "kötü" seçenekler arasında bir seçimdir. Her birey kendi ahlaki prensipleri doğrultusunda hayatının bir çok aşamasında seçimler yaparak, bu prensiplere uygun hareket etmeye gayret gösterir. Bireylerin ahlaki davranışı açıklamak için çeşitli teorik modeller geliştirilmiştir. Bireylerin bu ahlaki prensiplerini finansal piyasalarda verdikleri kararlara da uyguladıklarını görmekteyiz. Ancak finansal piyasalardaki ahlaki karar alma, yatırım kararlarına ahlaki düşünceleri dahil ettiğinden, bazı rasyonel karar teorisyenler bu ahlaki prensiplerin yatırım kararlarına verimsizlik getireceğini savunmaktadır. Bununla birlikte -Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının da etkisiyle-, sosyal açıdan sorumlu yatırıma yönelik piyasa talebi artmaktadır ve bu da yatırım kararlarının hem finansal hem de ahlaki düşüncelerden etkilendiğini göstermektedir. Sürdürülebilir yatırım karar alma, çevre koruma, sosyal sorumluluk ve kurumsal yönetim (ESG) gibi etik düşüncelerle uyumlu seçimleri içerdiğinden, doğası gereği bireysel ahlaka bağlıdır. Sürdürülebilirliğe öncelik veren yatırımcılar, bunu genellikle kısa vadeli finansal kazançlardan ziyade uzun vadeli sosyal ve çevresel refahı vurgulayan ahlaki değerlere dayanarak yaparlar. Özetle, bireysel ahlak, çeşitli psikolojik ve sosyal süreçler aracılığıyla sürdürülebilir yatırım kararlarını etkiler. Etik değerler, ahlaki kimlik ve duygular, bireyleri sürdürülebilir yatırımları tercih etmeye yönlendirirken, ahlaki kopuş bazılarının sürdürülebilirlikten ziyade finansal getirileri önceliklendirmesine yol açabilir. Bu çalışmada bireysel ahlakin Sürdürülebilir yatırım kararları üzerindeki etkisini açıklayan kuram ve etkenler üzerinde durulacak, mevcut trendler ve faktörler üzerine bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Yatırım Kararı, Ahlak

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Lojistik Yönetimi Bölümü, Dış Ticaret Anabilim Dalı, enis.yakut@cbu.edu.tr, ORCID:0000-0002-7201-7827

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Ekonomi ve Finans Bölümü, İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat Anabilim Dalı, ismail.metin@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8845-8072

Kripto Paraların Dış Ticaret İşlemlerinde Kullanımına Yönelik Bir Model Çalışması: Dış Ticaret Şirketleri Üzerine Bir Uygulama

Uğur ÇINGİLOĞLU*

Doç. Dr. İsmail METİN**

Doç. Dr. Enis YAKUT***

ÖZET

Dünyada devrim yaratan blok zincir teknolojisi ve kripto paralar hızlı bir şekilde benimsenmeye devam etmektedir. Kripto paralar üçüncü taraflara ihtiyaç duymadan anonim, güvenli, hızlı ve düşük maliyetli finansal işlemlere olanak tanımaktadır. Kripto paralar dünya çapında 2020'li yıllarda daha yaygın olarak kabul edilmeye başlasa da genel popülasyona oranla kullanımları sınırlı kalmaktadır. Yapılan bu çalışmada dış ticaret şirketlerinin kripto para kullanımına yönelik tutumlarının belirlenmesi ve Fred Davis (1989) tarafından geliştirilen Teknoloji Kabul Modeli temel alınarak bir model geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi, Ege Bölgesinde faaliyet gösteren dış ticaret işletmelerinde yönetim, finans, ithalat, ihracat, muhasebe ve satış-pazarlama departmanlarından tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilen 729 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama aracı kullanılarak çevrimiçi anketlerle veri toplanmıştır. Veri analizinde açımlayıcı faktör analizi ve tanımlayıcı istatistikler için SPSS, yapısal eşitlik modeli ve hipotez testleri için AMOS yazılımları kullanılmıştır. Çalışma sonucunda açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri 4 yapı ve 27 ifadeden oluşan bir model ortaya çıkarmıştır. Bu boyutlar Pozitif Finansal Tutum, Kullanım Kolaylığı, Algılanan Risk ve Kullanım Niyetidir. Ölçeğin Cronbach's alfa değeri 0,96 olarak bulunmuş ve oldukça yüksek güvenilirliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırma modelinin uyum iyiliği CMIN/df, SRMR, PNFI ve PCFI endeksleri açısından iyi; RMSEA, CFI, NFI, NNFI (TLI) ve IFI açısından kabul edilebilir düzeydedir. Bileşik güvenilirlik, çıkarılan ortalama varyans, maksimum paylaşılan varyans ve ortalama paylaşılan varyans değerleri, yapısal modelin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermiştir. Yapısal eşitlik modeli; Algılanan Riskin Kullanım Kolaylığını negatif ve düşük düzeyde, Kullanım Kolaylığının Pozitif Finansal Tutumu pozitif ve orta düzeyde, Pozitif Finansal Tutumun ise Kullanım Niyetini pozitif ve yüksek düzeyde etkilediğini göstermiştir ($p < 0.001$). Tanımlayıcı istatistiklere göre dış ticaret şirketlerinin kripto para kullanımına yönelik tutum ortalamalarının nötr ($\bar{X}=3,94 \pm 1,45$) olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma modelinin yapısı, uyum iyiliği ve temel hipotezlere yönelik tartışmalar yapılmış ve gelecek araştırmalar için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kripto Paralar, Teknoloji Kabul Modeli, Kullanıma Yönelik Tutum, Dış Ticaret Şirketleri, Yapısal Eşitlik Modeli

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü, Ekonomi ve Finans Anabilim Dalı, u.cingiloglu@gmail.com, ORCID:0000-0003-0526-8690

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Ekonomi ve Finans Bölümü, İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat Anabilim Dalı, ismail.metin@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8845-8072

***Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Lojistik Yönetimi Bölümü, Dış Ticaret Anabilim Dalı, enis.yakut@cbu.edu.tr, ORCID:0000-0002-7201-7827

Türkiye’de İthalat Enflasyon İlişkisi Üzerine Bir Araştırma

Dr. Öğr. Üyesi Ahmed Yusuf SARIHAN*

ÖZET

Özellikle covid19 pandemisinden sonra yüksek oranlarda artış göstermeye başlayan enflasyon Türkiye için önemli bir problem haline gelmiştir. Tüm ekonomik projeksiyonların baş aktörü olma görevini üstlenen enflasyonun dış ticaret ile olan ilişkisi göz ardı edilmemelidir. Yine benzer şekilde pandemi döneminden itibaren artan ithalat vergileri göz önüne alındığında pratikte akıllara ithalat ve enflasyon arasındaki ilişki gelmektedir. Bu çalışmanın temel amacı ithalatın enflasyona neden olup olmadığının ortaya konulmasıdır. Bununla birlikte enflasyonun da ithalata neden olma ihtimali göz önünde bulundurularak ikinci amaç olarak da bu ihtimalin test edilmesi belirlenmiştir. 2013 ocak ayından itibaren 2024 temmuz ayına kadar olan aralık aylık veriler kullanılarak araştırmanın güncel olması adına veri seti olarak kabul edilmiştir. TÜİK’ten alınan veriler aracılığıyla araştırma yürütülmüştür. Yapılan birim kök testleri sonucunda çalışmanın Toda-Yamamoto nedensellik analizleri ile sonuçlandırılması uygun görülmüştür. Enflasyon ve ithalata ilişkin veriler birinci düzeyde durağan olarak tespit edilmişlerdir. Toda-Yamamoto nedensellik testlerinin sonuçlarına göre %1 ve %5 anlamlılık düzeylerinde iki değişken arasında anlamlı bir ilişki gözlemlenememiştir. %10 anlamlılık düzeyinde ise ithalatla artışla beraber gözlemlenen dalgalanmaların enflasyonun Granger nedeni olduğu ($p=0,08584$) ve benzer şekilde artan enflasyonun ithalatın Granger nedeni olduğu ($p=0,077482$) tespit edilmiştir. Bu bulgular istatistiksel anlamlılık bağlamında %10’luk güven aralığı sebebiyle araştırmanın kısıtlarına işaret etmektedir. Yine de Türkiye için ithalatın enflasyona sebep olduğu senaryoda da enflasyonun ithalata sebep olduğu senaryoda da çıkarılacak dersler mevcuttur. Orta ve uzun vadeli kalkınma planlarında enflasyon üzerine alınan önlemler arasında dış ticaret politikalarının daha sağlam yer alması gerektiğine inanılmaktadır. Yerel piyasadan sağlanabilecek ürünlerin ülke içerisindeki fiyat denetimlerinin sıklaştırılması ve ülke içerisinde bulunan ürünlerin ithalatına vergiler dışında korumacılık önlemleri getirilmesi önerilmektedir. Üretim ve ihracat olanaklarının düzenli aralıklarla gözden geçirilerek ithalata bağımlı sektörlerin tespit edilmesi ve buna göre düzenlemelere gidilmesi de başka bir öneri olarak ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Ticaret, İhracat-İthalat Analizleri, Enflasyon, Toda-Yamamoto

* Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Uluslararası Ticaret Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0001-7119-9852

Yaşam Memnuniyeti ve Sefalet Endeksi İlişkisi: Türkiye Örneği

Arş. Gör. Serhat Çakmak*
Arş. Gör. Mehmet Akif Yalçın**

ÖZET

Öznel İyi Oluş, son yıllarda hem ekonomistlerin hem de psikologların büyük önem verdiği, insanların bilişsel yargılar ve duygusal tepkiler yoluyla hayatlarını nasıl ve neden olumlu deneyimlediklerini ele alan, giderek büyüyen bir konudur. Öznel İyi Oluş'un iki yönü vardır: mutluluk ve yaşam memnuniyeti. Çalışmada Öznel İyi Oluş'un temsili yaşam memnuniyeti aracılığıyla yapılmıştır. Bu çalışmada, Türkiye için yaşam memnuniyeti ile kişinin ekonomik refahını temsilen 1970'lerden itibaren yoğun şekilde kullanılan işsizlik ve enflasyonun birleşimi olan sefalet endeksi (misery index) arasındaki ilişki Sıralı Probit Modeli kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada, Türkiye İstatistik Kurumunun B Grubu Mikro Veri Seti Yaşam Memnuniyeti Anketi 2018-2022 yatay kesit verileri kullanılmıştır. Ayrıca, sefalet endeksini oluşturabilmek için enflasyon ve işsizlik verileri yine Türkiye İstatistik Kurumundan makro düzeyde temin edilmiştir. Çalışmadan çıkan ampirik sonuçlara göre; sefalet endeksindeki artış yaşam memnuniyetini negatif etkiler. Diğer bir deyişle, işsizlik ve enflasyondaki artış, yaşam memnuniyetini azaltmaktadır. Sefalet endeksinin sadece genel bir ekonomik performans göstergesi olduğu, insanların gerçekte yaşadığı sıkıntı düzeyini yansıtmadığı yönündeki eleştirilerin aksine yaşam memnuniyetini istatistiki olarak anlamlı bir şekilde olumsuz olarak etkilediği görülmüştür. Sefalet endeksinin Türkiye'de insanların yaşadığı gerçek sıkıntıyı yansıtma konusunda da belirli ölçüde etkin olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Memnuniyeti, Sefalet endeksi, Enflasyon, İşsizlik

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat Anabilim Dalı, serhat.cakmak@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5777-3341

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, İktisat Tarihi Anabilim Dalı, mehmetakif.yalcin@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5935-604X

2013-2023 Yılları Arasında Türkiye’de Kullandırılan Bireysel Krediler ile Enflasyon Arası Etkileşimin İncelenmesi

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Nur GERMİR*

ÖZET

Türkiye ekonomisi tarihinde enflasyon, süreklilik arz eden yapısal sorunlardan bir tanesini oluşturmaktadır. Özellikle 1980’li yıllardan başlayarak üç haneli enflasyon oranlarının da görüldüğü ülkemizde, 2002 yılından sonra örtük, 2006 yılından itibaren de açık bir şekilde uygulanmaya başlanan enflasyon hedeflemesi stratejisinin şekillendirdiği para politikalarının ekonomi ve bankacılık sektörü üzerinde bazı etkileri olmuştur. 2000’li yılların başlarında tek haneli oranlara indirilmesi başarılan enflasyonun, 2010’lu yılların sonunda ortaya çıkan döviz krizi, Covid-19 pandemisi, deprem gibi birçok ulusal veya uluslararası peşpeşe gelen yaşanmışlıkların da etkisiyle yeniden, Türkiye’nin ciddi sorunlarından birisi haline geldiği görülmektedir. Enflasyonist konjonktürde bireylerin kazançları harcamalarına yeterli gelmediğinden, banka kredilerine yönelim artış kaydetmektedir. Bu çalışmada konut, taşıt, tüketici kredileri ile kredi kartları başta olmak üzere bireysel krediler olarak adlandırılan kredi hacmi ile enflasyon arasındaki ilişki 2013-2023 yılları arasında Türkiye Bankalar Birliği ve TÜİK verilerinden yararlanarak analiz edilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bireysel Krediler, Enflasyon Oranları, Enflasyon Hedeflemesi Stratejisi

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, Bankacılık Anabilim Dalı, nur.aydin@cbyu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8592-9238

Merkez Bankalarının Kripto Varlık Politikaları Üzerine Bir İnceleme: BRICS-T Ülkeleri Örneği

Öğr. Gör. Ümit Hasan GÖZKONAN*
Öğr. Gör. İpek YENİAY HATİPOĞLU**

ÖZET

Kripto paraların küresel finansal sistem üzerindeki etkileri ve merkez bankalarının bu dijital varlıklarla ilgili politikaları, son yıllarda önemli bir tartışma konusu haline gelmiştir. Bu çalışma, merkez bankalarının kripto varlıklar ve Merkez Bankası Dijital Paraları (CBDC) konusundaki politika tepkilerini inceleyerek, BRICS-T (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika ve Türkiye) ülkeleri üzerinden karşılaştırmalı bir analiz sunmayı amaçlamaktadır. Kripto paraların sunduğu fırsatlar ve beraberinde getirdiği riskler nedeniyle merkez bankaları farklı politikalar geliştirmiştir. Çalışmanın yöntemi olarak literatür taraması yapılmış, akademik çalışmalar, merkez bankalarının politika belgeleri ve uluslararası raporlar incelenmiştir. Analiz kısmında ise BRICS-T ülkelerinin CBDC geliştirme süreçleri, kripto paralara yönelik düzenlemeleri ve ödeme sistemleri üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Çalışmanın bulguları, BRICS-T ülkelerinin kripto paralara yaklaşımlarının büyük ölçüde farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Örneğin, Çin Halk Bankası Dijital Yuan projesi ile bu alanda öncü bir rol üstlenirken, Türkiye ve Brezilya gibi ülkeler, kendi dijital para birimlerini geliştirmek için daha temkinli bir yaklaşım sergilemektedir. Bu farklılıklar, ülkelerin ekonomik yapıları, regülasyon kapasiteleri ve finansal sistemlerinin esnekliği gibi faktörlerle ilişkilidir. Çalışmada, BRICS-T ülkelerinin CBDC'lere yönelik tasarım tercihleri, finansal kapsayıcılık, para politikası etkinliği ve finansal istikrar üzerindeki potansiyel etkileri de detaylı olarak ele alınmıştır. Sonuç olarak, merkez bankalarının kripto varlık politikaları, küresel finansal düzenlemeler açısından önemli bir dönüşüm sürecini işaret etmekte olup, BRICS-T ülkelerinin bu süreçteki stratejik tercihlerinin, küresel finansal sistemdeki dengeleri nasıl etkileyeceği tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kripto paralar, Merkez Bankası Dijital Paraları, BRICS-T, Finansal Politikalar

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İşletme Bölümü, Muhasebe ve Finans Anabilim Dalı, umit.gozkonan@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7187-6304

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Ekonomi ve Finans Bölümü, Ekonomi ve Finans Anabilim Dalı, ipek.yeniay@cbu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-8222-8735>

Enflasyonun Bir Ekonomik Büyüme Kaynağı Olarak Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları Üzerine Etkisi: Türkiye Değerlendirmesi

Suna ÇEVİK*

Prof. Dr. C. Erdem HEPAKTAN**

ÖZET

Fiyatlar genel düzeyinde sürekli ve yüksek düzeyde artış olarak açıklanan enflasyon olgusu; beklentiler, üretim, ekonomik büyüme, gelir dağılımı, istihdam, yatırım, satın alma gücü gibi çeşitli makroekonomik değişkenler üzerinde etkileri bulunan ve bu bakımdan politika yapıcılar tarafından da başlıca hedeflenen ve gözlemlenen ekonomik bir değişkendir. Bir yıldan diğer yıla reel GSMH'da meydana gelen artış olarak tanımlanan ekonomik büyüme olgusu üzerinde enflasyon etkilerinin görülmesi muhakkaktır. Ekonomik büyümenin sağlanması özellikle gelişmekte olan ekonomilerde temel hedef ve planlarda yer almaktadır. Öncelik olarak ekonomik büyüme ile milli gelir ve refah seviyesini arttırmayı hedefleyen gelişmekte olan ekonomiler için ekonomik büyümenin sağlanmasında iç ve dış finansman kaynaklarının ve bunlara etki eden ekonomi içi ve ekonomi dışı değişkenlerin gözlemlenmesi değerlendirilmesi ve yönetilmesi planlanan hedeflere ulaşmada önem arz etmektedir. Bu çalışmada amaç; enflasyonda gerçekleşen gelişmelerin ekonomik büyümenin bir finansman çeşidi olan doğrudan yabancı sermaye yatırımları üzerindeki etkisini Türkiye ekonomisi kapsamında değerlendirmektir. Enflasyonda meydana gelen gelişmelerin Türkiye'ye gerçekleştirilen doğrudan yabancı sermaye yatırımlarına ve bu alandaki politika uygulamalarına olan etkilerini 1980'li yıllardan günümüze dek değerlendirirken bu alandaki ekonometrik analiz ve istatistiksel veri sağlayan araştırmalar literatür yazını olarak çalışmada yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Ekonomik Büyüme, Doğrudan Yabancı Yatırımlar, Türkiye

* Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Doktora Programı İktisat Anabilim Dalı, suna.cevik@gmail.com ORCID: 0000-0003-4073-6680

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat Anabilim Dalı, erdem.hepaktan@cbu.edu.tr ORCID: 0000-0002-3522-1941

Enflasyonla Mücadelede Kamu Tasarruf Tedbirleri: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme

Doç. Dr. Ayşe ATILGAN YAŞA*

ÖZET

Türkiye’de son yıllarda belirgin bir artış gösteren enflasyon, bireyler, hane halkları, firmalar, kamu kesimi ve dış piyasa üzerinde büyük bir yük oluşturmaktadır. Enflasyonun yaygın etkileri, ekonomik istikrarı tehdit etmekte ve yaşam standartlarını düşürmektedir. Bu bağlamda, enflasyonla mücadelede yalnızca para politikaları değil, aynı zamanda mali politikalar da kritik bir rol oynamaktadır. Nitekim Keynesyen ekonomik yaklaşımlar doğrultusunda, mali politikalar aracılığıyla enflasyonla etkili bir şekilde başa çıkılabileceği görülmüştür. Merkez Bankası’nın para politikası aracılığıyla başarı sağlaması için enflasyonun düşeceğine dair inancın toplumun geneline yayılmış olması gerekmektedir. Bu inancın tesis edilmesi için ise enflasyonla mücadelede maliye politikası araçlarından biri olan kamuda tasarruf ön plana çıkmaktadır. Kamu harcamalarındaki tasarruf uygulamaları, ekonomik dengeleri koruma ve sürdürülebilir bütçe yönetimi açısından önemli bir strateji olarak değerlendirilmektedir. Kamusal harcamalarda tasarruf, talep seviyelerini etkileyerek ekonomik istikrarın sağlanmasına katkıda bulunabilmekte; ayrıca bütçe dengesi ve cari açık gibi makroekonomik göstergeleri olumlu yönde etkileyebilmektedir. Bu çalışmanın amacı, 17 Mayıs 2024 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan “Tasarruf Tedbirleri Genelgesi” çerçevesinde, kamu harcamalarına yönelik tasarruf paketinin kapsamını ve mevcut enflasyon ortamında devlet bütçesine olan etkilerini incelemektir. Çalışmada, kamuda tasarruf neden önemlidir? Açıklanan tasarruf paketinin kapsamı ve eksiklikleri nelerdir? Tasarruf paketi piyasa beklentilerini karşılıyor mu? Tasarruf paketinin bütçede oluşturduğu etkinin boyutları nelerdir? gibi sorulara cevap aranacaktır.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Tasarruf, Devlet Bütçesi

* Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Bütçe ve Mali Planlama Anabilim Dalı, ayse.yasa@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8890-0553.

Türkiye’de Eko-Politik Baskı Altındaki Emekli Aylığı

Arş. Gör. Muhammed Fatih CÜRE*

Arş. Gör. Hasan YAZAR**

ÖZET

Emekli yaşına ulaşmış, çalışma gücünün azalmasıyla geliri azalan sigortalılara geçimlerini idame ettirebilmeleri adına yaşlılık, ölüm ve malullük sigortasından yapılan düzenli ödemeler, emekli aylığı olarak isimlendirilmektedir. Günümüzde Türkiye’de emekliği aylığı alan kişi sayısı, yaklaşık 16 milyona ulaşmıştır. Sayılarının giderek artması ve yapılan ödemelerin bir kamu harcaması sayılması nedeniyle hem bireylerin refahı hem de kamu maliyesi açısından emekli aylığı konusu önemli hale gelmektedir. Çalışmada Türkiye’de son yıllarda artan enflasyonun ve Emeklilikte Yaşa Takılanlar (EYT) olarak isimlendirilen baskı grubunun bir kamu harcaması olan emekli aylıkları üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. Artan enflasyonun ekonomik açıdan, baskı gruplarının talepleri ise politik açıdan emekli aylığının miktarı üzerinde baskı unsuru haline dönüşmesi, Sosyal Güvenlik Kurumu ve kamu bütçesi verileri ile irdelenmiştir. Böylece yüksek enflasyonun ve EYT’lilerin emekli aylıklarını reel olarak nasıl etkilediği ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Emekli Aylığı, Eko-Politik Baskı, Enflasyon

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Bütçe ve Mali Planlama Anabilim Dalı, fatih.cure@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0961-1759

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Maliye Teorisi Anabilim Dalı, hasan.yazar@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9290-9566

Züppe Etkisi: Enflasyonist Dönemlerde Gösteriş Tüketimi

Doç. Dr. Kemal KÖKSAL*

Doç. Dr. Murat ATİK**

ÖZET

Enflasyon dönemlerinde, artan fiyatların satın alma gücünü aşındırması ve tüketim kalıplarını yeniden şekillendirmesi nedeniyle tüketicilerin ekonomik davranışları önemli değişimler geçirmektedir (Marangoz & Uluyol, 2010). Bu davranışsal değişimler arasında “züppe etkisi” olgusu giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Züppe etkisini içeren ekonomik durum, ayrıcalık, lüks ve statü arayışında olan ve genellikle sosyal ayrıcalığa işaret eden pahalı mal ve hizmetlere öncelik veren tüketiciler tarafından karakterize edilen bir pazar segmentini ifade etmektedir (Veblen, 1899). Çelişkili bir şekilde, birçok tüketici enflasyonist dönemlerde isteğe bağlı harcamalarını kısarken, birinci sınıf mallara olan talepte belirgin bir esneklik ve hatta büyüme görülmektedir (Mark vd., 2016). Bu olgu, enflasyonun yükseldiği dönemlerde statü arayışı davranışının daha geniş ekonomik güçlerle nasıl etkileşime girdiği konusunda ilgi bazı sorular ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışma, enflasyonist dönemlerde züppe etkisinin dinamiklerini araştırmakta ve bunun tüketiciler üzerindeki etkilerini incelemektedir. Züppe etkisi kavramı, ilk olarak Thorstein Veblen tarafından The Theory of the Leisure Class (1899) adlı eserde ortaya atılan gösteriş tüketimi teorilerine dayanmaktadır. Veblen “gösterişçi tüketim” terimini, ekonomik gücü alenen sergilemek için lüks mallara harcama yapma pratiğini tanımlamak için icat etmiştir. Bu davranış, özellikle bazı tüketicilerin yüksek statülü mallar edinerek kendilerini ayırt etmeye çalıştıkları ekonomik eşitsizlik dönemlerinde daha belirgindir (Veblen, 1899). Fiyata verilen önemin yüksek, tanınmaya verilen önem ise düşük olduğu Veblen etkisinde malın tek sahibi olmaya vurgu yapılmamaktadır. Veblen etkisinde diğer bireyler yüksek fiyatlı mallara sahip olsa da bireyin bu mallara olan talebi değişmemektedir. Ancak züppe etkisinde Veblen’de olduğu gibi fiyata verilen önem yüksektir, ancak tanınma motivasyonu diğer bireylerden ayrılmaya ve malın tek sahibi olmaya yöneliktir. Dolayısıyla diğer bireyler de yüksek fiyatlı mallara sahip olduğunda, züppe birey bu mallara olan talebini azaltacaktır (Uzgoren & Guney, 2012). Bununla birlikte, enflasyon sırasında züppe etkisinin dinamikleri yalnızca lüks ürünlerle sınırlı değildir. Silverstein ve Fiske’nin (2003) “alım-satım” üzerine yaptıkları çalışmada ileri sürdükleri gibi, orta sınıf tüketiciler de enflasyonist dönemlerde belirli üst düzey alımlara öncelik verirken başka yerlerde maliyetleri düşürerek premium ürünlere yönelebilmektedir. Bu seçici tüketim, züppe etkisinin geleneksel elitlerin ötesine geçebileceğini, enflasyonist baskılar bütçelerinin diğer yönlerini zorlasa bile belirli kategorilerde statü veya kalite arayan daha geniş sosyo-ekonomik grupları kapsayabileceğini göstermektedir (Silverstein & Fiske, 2003). Çalışmada Türkiye’de 2002-2022 yılları arasındaki tüketim harcaması türleri ile tüketici fiyat endeksi değişimi arasındaki ilişkiler temel alınarak, enflasyonist dönemlerde züppe etkisinin dinamiklerini ve bu etkinin tüketicilerin satın alma talebi üzerindeki etkilerini incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Züppe Etkisi, Enflasyonist Dönem, Lüks Mal Tüketimi

* Akdeniz Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Gayrimenkul Geliştirme ve Yönetimi, kemalkoksal@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7653-1762

**Doçent, Murat Atik, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, muratatik@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5150-0203

Girişimcilik Ekosisteminde Yaşanan Değişimlerin ve Ekonomik Dalgalanmaların Girişimcilere Olan Etkisi: Teknoloji Odaklı Startuplar

Ümran ALTAY MORGÜL*

ÖZET

Bu çalışma küresel iş dünyasında hızlı değişimlere ayak uydurmaya çalışan startup'ların karşılaştığı en büyük sorunlardan biri olan ekonomik belirsizliklere odaklanmaktadır. Teknoloji odaklı startup'ların bu ekosistemde inovasyon ve büyümenin itici güçleri olarak öne çıktığına dikkat çekilmektedir. Ancak bu startup'lar ekonomik dalgalanmalara karşı oldukça savunmasızdır. Ekonomik belirsizlikler bu işletmelerin finansmana erişimini kısıtlayarak büyüme kapasitelerini sınırlandırabilir ve girişimcilik ekosisteminin dinamizmini tehlikeye atabilir. Çalışma ekonomik politikaların startup ekosistemleri üzerindeki etkilerini değerlendirerek girişimcilere ve politika yapıcılara rehberlik etmeyi amaçlamaktadır. Teknoloji odaklı startup'ların ekonomik belirsizliklere nasıl uyum sağlayabileceği ve sürdürülebilir büyüme için hangi stratejileri benimsemeleri gerektiği konularında değerli bulgular sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik Ekosistemi, Ekonomik Belirsizlik, Startup, Teknoloji Odaklı Şirketler, Uluslararasılaşma

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, umranaltay00@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1390-9451

Enflasyon ve Ekonomik Büyüme İlişkisinin Gelişmekte Olan Ülkelerde İncelenmesi

Doç. Dr. Serkan ÇINAR*
Dr. Öğr. Üyesi Hayriye BAŞÇI NUR**

ÖZET

Makro ekonomik hedeflerin başında gelen ekonomik büyümeyi sağlama ve fiyat hareketlerinin kontrolü gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerin üzerinde önemle durdukları olgulardır. Bu iki hedef bir toplumun refahının sağlanmasında en önde gelen koşullardandır. Gelişmekte olan ülkelerde bu koşulların gerekli düzeye getirilemediği gözlenmektedir. Çalışmada, literatürde geniş çaplı kabul gören içsel büyüme modeli temel alınarak enflasyon ve enflasyonu etkileyen değişkenlerin ekonomik büyüme üzerindeki etkileri araştırılmaktadır. Bu bağlamda, gelişmekte olan ülkelere oluşturulan panel veri seti kullanılarak yatay kesit bağımlılığını dikkate alan birim kök testleri, çoklu kırılmaya izin veren eşbütünleşme testi ve uzun dönem katsayı testleri uygulanarak ekonomik büyüme üzerindeki etkileri değerlendirilmektedir. Elde edilen analiz sonuçlarına göre, enflasyonun ekonomik büyüme üzerinde anlamlı bir etki yarattığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Büyüme, Enflasyon, Panel Veri

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Bankacılık Finans Bölümü, Sigortacılık Anabilim Dalı, serkan.cinar@cbu.edu.tr, ORCID:0000-0002-5633-1832

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, İktisat Teorisi Anabilim Dalı, hayriye.basci@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1939-0953

Enflasyonun Psikolojik Yükü: Finansal Stresin Çalışma Yaşamına Etkisi

Dr. Serap DEMİRLER*

ÖZET

İşletmelerin ve çalışanların yaşamlarını sürdürebilmek için finansal bakımdan güçlü olmaları gerekmektedir. Bunun yanında, hem küresel çevrede hem de iş ekosisteminde yaşanan finansal değişiklikler, her iki grubu da etkilemektedir. Ancak çalışanlar işletmeler için stratejik öneme sahip olduğundan, örgüt üyelerinin karşılaştığı finansal zorluklar çalışma yaşamına yansiyarak çalışanların performanslarını ve verimliliklerini etkilemektedir. Yaşanan finansal sıkıntılar bireylerde finansal strese neden olmaktadır. Finansal stres, finansal anlamda yaşanan güçlüklerle baş etmede zorluk yaşandığında ortaya çıkan gerginlik durumunu tanımlamaktadır. Çeşitli küresel raporlar, finansal kaygılarla çalışanların zihinsel sağlıklarının ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışanların mental sağlığı bozulduğunda işletmelere yansımakta ve bu durum genel olarak toplum refahını etkilemektedir. Söz konusu finansal kaygıları ortaya çıkaracak unsurlardan biri de enflasyonist baskıdır. Enflasyon gelir seviyelerine etki ederek yoksulluğa neden olduğu için finansal strese neden olabilen psikolojik bir yüküdür. Çeşitli borçlar ve krediler yanında yaşamı sürdürmek için gereken para akışı enflasyonist baskıyla birleşince çalışanları zor durumda bırakmaktadır. Çalışanlar yükselen fiyat artışları karşısında endişelenmekte ve gelir gider dengelerini ayarlamakta güçlük yaşamaktadır. Bu durum finansal stresi tetiklemektedir. Çalışmada finansal stres kavramının içeriği ve çalışma yaşamına yansımaları tartışılacaktır. Çalışanlar için finansal stres unsurları ve bunlarla baş etme yöntemlerinin neler olduğu araştırılacaktır. Finansal strese neden olan finansal kaygıların daha iyi anlaşılması, çalışanların finansal sağlığını ve performanslarını iyileştirmede yol gösterici olabilir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Stres, Enflasyon, Mental Sağlık, Zihinsel Sağlık, Finansal Sağlık

*Bağımsız Araştırmacı, demirlers@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-6799-6469

Enflasyonist Dönemlerde Liderlerin Finansal Güvensizliğinin Etkileri ve Çözüm Önerileri

Doç. Dr. Hilmiye TÜRESİN*
Doç. Dr. Lale ORAL ATAÇ**

ÖZET

Piyasalarda meydana gelen dalgalanmalar, küresel pandemi ve enflasyonist dönemlerin ekonomik sonuçları, çalışanlar arasında finansal güvensizlik algısını artırmaktadır. Literatürde, bu algının çalışanların tutum ve davranışları üzerinde olumsuz etkiler yarattığı görülmektedir. Finansal güvensizlik algısı yüksek olan bireylerin, daha fazla tükenmişlik yaşadıkları, üretkenlik karşıtı iş davranışları sergiledikleri, iş doyumlarının düşük olduğu ve performanslarının olumsuz etkilendiği saptanmıştır. Bununla birlikte, liderlerin kendilerine yönelik finansal güvensizlik algısının da çalışanlara yönelik davranışları üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Finansal güvensizlik algılayan liderlerin karar alma süreçlerinde daha dar kapsamlı düşündükleri, riskten kaçınmaya yönelik davranışlar sergiledikleri, merkeziyetçi karar almaya daha yatkın oldukları görülmektedir. Bu liderler duygusal olarak işlerinden, örgütlerinden ve çalışma arkadaşlarından uzaklaşarak tepki gösterebilirler. Bu doğrultuda, örgüt içinde şeffaf ve akıcı bir bilgilendirmenin olması, liderlerin sosyal destek mekanizmalarına sahip olması finansal güvensizlikle mücadele etmede kullanılabilecek yöntemler olarak düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Enflasyonist Dönem, Finansal Güvensizlik, Liderlik

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı, hilmiye.turesin@cbu.edu.tr, ORCID:0000-0002-7050-0495

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı, lale.oral@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7261-7788

Dünyada ve Türkiye’deki Otomotiv Sektörünün Ekonomik Etkileri

Prof. Dr. Hasan Bülent KANTARCI*
Şevket SAN**

ÖZET

Otomotiv sektörü küresel anlamda büyük gelişmeler göstermektedir. Teknolojik ilerlemelerin üretim aşamasından tüketici tercihlerine kadar etkisi fark edilmektedir. Günümüzde küresel anlamda ve Türkiye otomotiv sektöründe değişimler ve gelişmeler bulunmaktadır. Küresel anlamda otomotiv sektörü gün geçtikçe gelişmektedir. Ülkeler açısından gelişen otomotiv sektörünün ülke ekonomisi içindeki payı ise gün geçtikçe artmaya devam etmektedir. Artış kaynaklı büyük firmalar birbirleri arasında rekabet yarışına girmektedir. Bu durum ise kaynakların daha verimli ve doğru kullanımına, yatırım harcamalarının araştırma ve geliştirme kısmına aktarılmasına neden olmaktadır. Otomotiv sektörü diğer sanayi sektörleri üzerinde de büyük bir etkiye sahiptir. Gerek gelişmiş ülkelerde gerekse gelişmekte olan ülkelerde üretimde kullanılan girdiler, sektörler arası bağıntıları ve sağladığı istihdam açısından ve ithalat ve ihracat açısından önemli ekonomik etkilerin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Otomotiv sektörünün ekonomik ve mali etkileri burada açıklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Otomotiv Sektörü, Otomotiv Sektörünün Ekonomik Etkileri, Otomotiv Sektörünün Mali Etkileri

*Kocaeli Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümü, İktisat Politikası Anabilim Dalı, hbkantar@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0878-1350

**Yapı ve Kredi Bankası Genel Müdürlüğü, sevkett1999@hotmail.com, ORCID: 0009-0008-5123-0558

Değer Artış Kazançlarının Vergilendirilmesinde Enflasyon Endekslemesinde Yaşanan Sorunlar

Mehmet EFE*

ÖZET

Gelir Vergisi Yasası uyarınca vergiye tabi olan Değer Artış Kazançları, mükelleflerin belli bir süre boyunca ellerinde tuttıkları varlıkların değer artışını vergilemeyi amaçlamaktadır. Gayrimenkullerin beş yıl içinde elden çıkarılması, hisse senetlerinin azami iki yıl içinde elden çıkarılması vergiye tabi iken, gayri maddi hakların ve diğer menkul kıymetlerin elden çıkarılmasında herhangi bir süre kısıtı bulunmamaktadır. Vergilendirme yöntemi olarak, gerçek değer artışının tespiti ve gerçek matraha ulaşılabilmesi için, elde tutma süresi boyunca enflasyondan kaynaklanan değer artışlarının matrahtan düşülmesi gerekmekte, bunun için beyan sırasında elde tutulan vergiye tabi varlığın maliyet bedeline enflasyon endekslemesi yapılması gerekmektedir. GVK mükerrer md.81’de nasıl yapılacağı tanımlanan enflasyon endekslemesi, yol ve yöntem olarak birçok problemi içinde barındırmaktadır. Özellikle süre kısıtı bulunmayan varlıklar için enflasyon düzeltmesi yapılması sırasında hangi tablonun kullanılacağı sorunu ortaya çıkmakta, yasal tanımlamalar ve alt mevzuattaki eksiklikler ve yine TÜİK’in enflasyon hesaplamalarındaki değişiklikler mükellefi yanlış yönlendirmekte ve enflasyon endekslemesi yapmak ve beyanname vermek mükellef için imkânsız hale gelebilmektedir. Ayrıca enflasyon endekslemesinin hangi bedel üzerinden yapılacağı konusunda yasa koyucunun tercihi, gerçek matraha ulaşmayı engellemekte, Mali Güçle Orantılı Vergilendirme İlkesi’ne aykırılık oluşturmaktadır. Yine gayri maddi hakların maliyet bedellerinin tespiti, yasal boşluk sebebiyle eski yıllara gittikçe zorlaşmaktadır. Son olarak enflasyon endekslemesi yapılması için yasal şart olan %10 barajının Eşitlik İlkesi’ne aykırı olduğu da düşünülmektedir. Çalışmamızda Değer Artış Kazançlarının vergilendirilmesi, süre kısıtı kriterine göre değerlendirilmiştir. Türkiye’de son dönemlerde artış gösteren rant gelirlerinin Türk Vergi Sistemi’ndeki karşılığı olan Değer Artış Kazançları’nın beyanında enflasyon endekslemesi sırasındaki sorunlara odaklanılmış, bu yolla yapılan vergilendirme yönteminin verimsiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değer Artış Kazançları, Enflasyon Endekslemesi, Safi Değer Artışı

*İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mali Hukuk Doktora Programı, Doktora Öğrencisi, mehmet.efe@vdk.gov.tr, ORCID: 0009-0007-0278-6800

Katma Değer Vergisi ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Nedensellik Analizi: Türkiye Örneği

Dr. Murat GÜNGÜL*
Fırat Gürhan ÖZKAN**

ÖZET

Fiyatlar genel seviyesinin sürekli ve önemli bir ölçüde artışını ifade eden enflasyon, aslen vergi kanunlarının parasal değer bağıladığı her durumu etkilemektedir. Türkiye'nin enflasyon verileri incelendiğinde 2018 yılından itibaren çift hanelere çıkarak artmaya başladığı görülmektedir. Akabinde son yıllarda enflasyon oranları ciddi bir sorun haline gelmiş ve gerek para gerek maliye politikaları ile kontrol altına alınmaya çalışılmaktadır. Özellikle maliye politikaları açısından vergi gelirlerinin artırılması ve kayıp kaçağın önlenmesine yönelik yoğun bir çaba içerisine girilmiştir. Bu bağlamda vergi gelirleri içerisinde dolaylı vergilerin rolü daha önem kazanmaktadır. Çünkü harcamalar üzerinden alınan dolaylı vergilerin artırılması hem fiyatlar hem tüketim üzerinden enflasyon oranlarına etki etmektedir. Dolaylı vergiler içerisinden Katma Değer Vergisi ise harcamalar üzerinden alınan en önemli vergilerin başında gelmekte olup doğrudan fiyat ve talep değiştirici etkisi bulunmaktadır. Anlaşılacağı üzere vergi gelirleri içerisinde KDV'nin payının ihmal edilmeyecek derecede büyük olması ve bu vergi oranlarındaki artış ve değişimlerin bir dönüşümü kabul edilerek fiyatlar genel seviyesi ile ilişkisinin araştırılmasını gerektirmiştir. Bu çalışmada enflasyon ile Katma Değer Vergisi değişkenleri baz alınmıştır. Ampirik çalışma sonuçları, Türkiye için 2003-2023 dönemi yıllık verileri kullanılarak VAR modeline dayalı Granger Nedensellik testi ile elde edilmiştir. Çalışma sonucunda, enflasyon ile Katma Değer Vergisi arasındaki nedensellik ilişkinin tek yönlü olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç; toplam vergi gelirleri içerisinde büyük bir paya sahip olan Katma Değer Vergisinin, vergi kaynaklı bir enflasyona neden olmadığını göstermektedir. Bununla beraber tek yönlü ilişkiden kaynaklı tetiklenen enflasyon oranları karşısında, Katma Değer Vergisinin etkilendiği yani enflasyonun vergilerin nedeni olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Dolaylı Vergiler, Katma Değer Vergisi, Nedensellik Analizi

*Gelir İdaresi Başkanlığı, muratgungul@hotmail.com , ORCID: 0000-0003-2407-6395

**Gelir İdaresi Başkanlığı, firatgurhanozkan@gmail.com

Gayrimenkul Sermaye İratlarında Konut Gelirleri İstisnasının Enflasyon Açısından Değerlendirilmesi

Dr.Öğr. Üyesi Ayşe ARMAĞAN*
Prof.Dr. Ramazan ARMAĞAN**

ÖZET

Modern toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de anayasal bir hak olan "barınma ve konut edinme hakkı" kullanımının sağlanması devletlerin asli görevleri arasında yer almaktadır. Ancak bu yükümlülüğün gereğince yerine getirilmesinde devletler; nüfus artışı, iç-dış göçler, afetler, hane halkı yapısındaki değişimler, sosyal konut yetersizliği, kentsel dönüşüm, arsa yetersizliği, konut fiyat endeksindeki yıllık artış, konutlarda yenileme ihtiyacı ve özellikle ekonomik gelişmeler benzeri nedenlerle önemli sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Söz konusu sosyo- ekonomik gelişmeler, toplum içinde kişilerin ev sahibi olma eğilimlerinde yıllar bazında oransal olarak düşüşler meydana getirirken, kiracı olarak barınma yolunu tercih edenlerin oranında da önemli düzeyde artışlara neden olmuştur. Devletler, mevcut bu soruna çözüm üretmek bakımından hem kamu yönetim politikaları kapsamında emlak piyasasına doğrudan veya dolaylı yollardan müdahale etmekte hem de maliye politikası kapsamında vergisel düzenlemeler yapmaya çalışmaktadırlar. Konutlarını kiraya vererek kazanç elde eden gerçek kişilerin Türk Vergi Sistemi kapsamında 31.12.1960 tarih ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun (GVK) 2.maddesinde yazılı gelir unsurlarından beşincisi olarak sayılan gayrimenkul sermaye iratları (GMSİ) kapsamında vergilendirilmesine ilişkin düzenlemeye gidilmiştir. Kişilere sahip oldukları gayrimenkullerini mesken (konut) olarak kullandıkları durumunda bazı vergisel avantajlar sağlanmıştır. Vergi tekniği yönüyle GMSİ'nin vergilendirilmesinin hesabında GVK'da yazılı unsurlar dikkate alınmakta ve vergi matrahı ortaya çıkarılmaktadır. Bu unsurlardan biri olan "konut gelirleri istisnası müessesesi" ile konut ihtiyacının karşılanmasında önemli rol oynayan ev sahipleri, elde ettiği kazançlarının bir kısmının vergi dışı bırakılmasıyla korunmaya çalışılırken bir taraftan da toplumsal olarak barınma sorununun giderilmesine katkı sağlanmakta ve devlet açısından da GMSİ kazançlarının beyanının da teşvik edilerek vergi gelirlerinin artırılması amaçlanmıştır. GVK'da belirlenen konut gelirleri istisnası müessesesinin başarısı için istisna tutarının ekonomik gelişmelere uygun biçimde belirlenmesi ve özellikle enflasyona karşı korunması gerekmektedir. Enflasyonist dönemlerde istisna tutarında meydana gelebilecek bir aşınmaya karşı en etkin önlem, belirli aralıklarla bu maktu had ve tutarların artırılmasıdır. Bu amaçla maktu had ve tutarların, enflasyon oranını (Yİ-ÜFE oranları) temel alan ve Genel Tebliğlerle de Resmi Gazetede ilan edilen "yeniden değerlendirme oranı" doğrultusunda artırılması uygulaması kabul edilmiştir. Böylece vergi kanunlarında yer alan maktu had ve tutarların her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılması ve dolayısıyla enflasyon karşısında aşınmasının önüne geçilmesine imkan tanınmıştır. Bu çalışmada GMSİ kazançlarında konut gelirleri istisnası ve enflasyonun etkisinden korunması için kabul edilen yeniden değerlendirme oranı müessesesinin uygulamadaki etkileri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gayrimenkul Sermaye İratları, Konut Gelirleri İstisnası, Yeniden Değerleme Oranı, Enflasyon

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Mali Hukuk Anabilim Dalı, ayse.armagan@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5018-4416

**Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Mali Hukuk Anabilim Dalı, ramazanarmagan@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1786-6877

Maliye Politikası ve Finansal İstikrar Çerçevesinde Finansal İşlem Vergilerinin Etkililiği

Öğr. Gör. İpek YENİAY HATİPOĞLU*

Öğr. Gör. Ümit Hasan GÖZKONAN**

ÖZET

Finansal işlem vergileri (FİV), kısa vadeli spekülasyon sermaye hareketlerini sınırlamak ve finansal piyasalarda istikrarı artırmak amacıyla uygulanan önemli maliye politikası araçlarıdır. Bu çalışmada, küresel finansal krizlerin ve özellikle 2008 ekonomik krizinin ardından finansal işlem vergilerinin uygulanabilirliği ve etkinliği incelenmektedir. İlk olarak, FİV'in teorik altyapısı Tobin ve Keynes'in vergilendirme önerileri çerçevesinde ele alınmıştır. Keynes'in spekülasyon menkul kıymet işlemlerine yönelik önerileri ile Tobin'in döviz işlemleri üzerindeki vergilendirme modeli karşılaştırılarak, bu iki modelin tarihsel ve teorik etkileri analiz edilmiştir. Daha sonra, Avrupa Birliği ve gelişmiş ülkelerdeki finansal işlem vergilerinin uygulamaları ele alınmıştır. Özellikle AB'de, finansal işlem vergilerinin finansal istikrarı sağlamak amacıyla yeniden gündeme gelmesi ve "Robin Hood Vergisi" olarak adlandırılan vergilendirme girişimleri tartışılmıştır. Bu bağlamda, AB ülkelerindeki farklı FİV uygulamaları karşılaştırmalı olarak incelenmiş, verginin piyasa istikrarı üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Türkiye'deki finansal işlem vergisi uygulamaları da çalışmada detaylı şekilde ele alınmıştır. Özellikle kısa vadeli sermaye hareketleri ve spekülasyon yatırımlarının finansal istikrar üzerindeki olumsuz etkileri çerçevesinde Türkiye'nin geçmişte yaşadığı krizler ile FİV uygulamalarının başarısı analiz edilmiştir. Türkiye'de BSMV (Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi) gibi dolaylı vergiler üzerinden yapılan düzenlemelerin yanı sıra, finansal işlem vergilerinin kamu gelirlerine olan katkısı tartışılmıştır. Sonuç olarak, çalışmada finansal işlem vergilerinin, finansal piyasalarda kısa vadeli sermaye hareketlerini sınırlama ve istikrarı sağlama açısından önemli bir araç olduğu, ancak bu vergilerin küresel düzeyde uygulanmasının sermaye kaçışlarına neden olabileceği sonucuna varılmıştır. Vergilerin etkinliğinin artırılması için düşük oranlarda ve geniş tabanlı bir şekilde uygulanması önerilmektedir. Ayrıca, FİV'in finansal serbestleşme sonrası oluşan ekonomik kırılganlıkların giderilmesine katkı sağlayabileceği ancak uluslararası koordinasyon gerektirdiği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Maliye Politikaları, Finansal İşlem Vergileri, Küresel Finansal Kriz

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Ekonomi ve Finans, Ekonomi ve Finans Anabilim Dalı, ipek.yeniay@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8222-8735

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Muhasebe ve Finans, İşletme Anabilim Dalı, umit.gozkonan@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7187-6304

Türkiye’de Enflasyonla Mücadelede Son Dönem Bütçe Politikaları

Doç. Dr. Gül KAYALIDERE*

ÖZET

Bütçe, belli bir dönemde, ki bu genel olarak bir mali yılı kapsar, kamunun gelirlerinin ve giderlerinin tahmin edildiği bir kanun olarak tanımlanır. Devletin hizmet sunabilmesi için ihtiyaç duyulan kaynaklar yani kamu harcamaları bütçe ile tahminlenir, kamu harcamalarını finanse edebilmek için elde edilmesi gereken kaynaklar yani kamu gelirleri de bütçe ile tahminlenir. Kamu gelir ve harcama tahminlerinin yürütme tarafından hazırlanması ve yasama tarafından kanunlaşması sonucu bütçe uygulamaya konulabilir. Son dönem Türkiye’nin içinde bulunduğu enflasyonist konjonktür ile mücadelede kamu gelir ve harcamalarını bileşimi ve miktarı önem taşır. Literatür incelendiğinde, enflasyonla mücadelede bütçe hazırlanırken ya kamu harcamaları kısılmalıdır ya kamu gelirleri arttırılmalıdır ya da önceki dönemlere kıyasla daha küçük bir bütçe hazırlanmalıdır. Çalışma, son dönem enflasyonla mücadelede uygulanan bütçe politikalarını ele alarak söz konusu politikaların literatürle uyumunu değerlendirmesi açısından önem kazanır. Daha açık bir ifade ile son yıllarda bütçe politikası olarak kamu harcamalarının azaltılıp azaltılmadığı, kamu gelirlerini arttırma yönünde çalışmaların yapılıp yapılmadığı incelenerek değerlendirmeler yapılacaktır. Sonuç olarak uygulanan bütçe politikalarının etkili olup olmadığı tartışılacak ve sonraki dönemlere yönelik önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Bütçe Politikası, Kamu Harcaması, Vergileme

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Bütçe ve Mali Planlama Anabilim Dalı, gul.kayalidere@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2233-3776

Enflasyon Oranı ile Faiz Oranı İlişkisi: Geleneksel ve Bayesyen VAR Yaklaşımı

Doç. Dr. Kadir KARAGÖZ*
Arş. Gör. Gökhan ÖZKUBAT**

ÖZET

Enflasyon ve faiz oranları hem tüketiciler hem de üreticiler açısından iki önemli göstergedir. Bu nedenle ekonomi yönetimlerinin en fazla dikkate aldıkları makroekonomik değişkenlerdir. İki değişken arasındaki ilişki akademik çevrelerin de öteden beri ilgisini çekmektedir. I. Fisher 1930'larda ileri sürdüğü hipotezde nominal faiz oranlarının enflasyon beklentileri doğrultusunda şekillendiğini ifade etmiştir. Literatürde Fisher Hipotezi olarak bilinen bu olgunun geçerliliği bugüne kadar birçok ekonomi için farklı yaklaşımlarla test edilmiştir. Elde edilen bulgular çoğunlukla hipotezin güçlü veya zayıf formda geçerliliğine işaret ederken azımsanmayacak kadar çalışmada ise hipotezin geçerliliğini destekleyecek ampirik kanıtlara ulaşılamamıştır. Cochrane (2014) ve William (2104) ise faiz oranından enflasyona doğru ters yönlü bir Yeni-Fisher hipotezinin geçerli olabileceğini ortaya koymuşlardır. Özellikle, 2020 yılında tüm dünyayı derinden etkileyen COVID19 pandemisini izleyen dönemde küresel düzeyde gözlenen enflasyonist dalga karşısında hemen tüm ekonomi yönetimlerinin faiz oranlarını yükselterek enflasyonu dizginlemeye çalışması Yeni-Fisher hipotezini tekrar gündeme getirmiştir. Bu çalışmada Fisher hipotezinin geçerliliği farklı kredi türleri için faiz oranları göstergeleri kullanılarak geleneksel ve Bayesyen VAR modelleri aracılığıyla araştırılmıştır. Geleneksel VAR modeli etki-tepki fonksiyonları, dikkate alınan beş farklı faiz oranının enflasyonda meydana gelen bir şoka birkaç dönem boyunca süren pozitif tepki verdiğini göstermektedir. Buna karşılık Bayesyen VAR modelinden elde edilen etki-tepki fonksiyonları ise daha uzun süreli ve farklı yönlerde tepkilerin söz konusu olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer bir farklılık öntahmin varyans ayrıştırması analizinde de görülmektedir. Geleneksel VAR modeli varyans ayrıştırmalarında kredi faiz oranlarının değişiminde enflasyonun payı genel olarak Bayesyen VAR modeline dayalı ayrıştırmaya nazaran daha yüksek (yer yer iki kata varan) seyretmektedir. Diğer taraftan, analizde kredi faiz oranlarından tüketici enflasyonuna doğru etkiler de incelenmiştir. Geleneksel VAR modeli etki-tepki fonksiyonları faiz oranlarındaki şokların enflasyon üzerinde (ticari krediler hariç) kısa süreli ama istatistiksel olarak anlamsız etkide bulunduklarına işaret etmektedir. Bayesyen VAR modelinden elde edilen etki-tepki fonksiyonları ise daha uzun süreli ve farklı yönlerde tepkilerin geçerliğini sergilemektedir. Geleneksel ve Bayesyen VAR modeline dayalı öntahmin varyans ayrıştırmaları arasında burada da göz görülür bir fark mevcuttur. Yine de genel olarak kredi faiz oranlarındaki değişimin tüketici enflasyonundaki değişim içinde kayda değer bir paya ulaşmadığı görülmektedir. VAR analizinden elde edilen bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde Türkiye'de kısa dönemde Fisher ve Yeni-Fisher hipotezinin geçerli olmadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Fisher etkisi, VAR Modeli, Enflasyon, Faiz Oranı

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü, Ekonometri Anabilim Dalı, kadir.karagoz@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4436-9235

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü, Ekonometri Anabilim Dalı, gokhan.ozkubat@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8845-8072

Enflasyon Oranının Doğal Kaynak Kullanım Politikaları Üzerindeki Rolü: Türkiye’den Kanıtlar

Mahir TOSUNOĞLU*

Alper AKPINAR**

Tunahan ASLAN***

ÖZET

Küresel ekonomik koşullar sürekli değişirken, enflasyon oranları ile doğal kaynak kullanımı arasındaki hassas dengeyi anlamak, politika yapımcılar ve sanayi temsilcileri için giderek daha önemli hale gelmiştir. Bu çalışma, Türkiye örneği üzerinden 1991-2021 yılları arasındaki yıllık verileri kullanarak, enflasyon oranları ve doğal kaynak kullanımı politikaları arasındaki karmaşık ilişkiyi incelemeyi hedeflemektedir. Araştırma, doğrudan yabancı yatırımlar, bankacılık sektörünün gelişimi ve iş gücü göstergeleri gibi faktörleri de göz önünde bulundurarak zaman serisi analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Sonuçlara bakıldığında, enflasyon oranının doğal kaynak rantları üzerinde negatif bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Yüksek enflasyon oranlarının, doğal kaynakların çıkarılması ve kullanımı gibi faaliyetlerin karlılığını azaltarak, getirileri düşürdüğü görülmüştür. Öte yandan, bankacılık sektörünün gelişimi, doğrudan yabancı yatırımlar ve iş gücü gibi kontrol değişkenlerinin doğal kaynak rantları üzerinde pozitif etkileri olduğu belirlenmiştir. Bu değişkenler, doğal kaynak kullanımını artırmada önemli rol oynamaktadır. Çalışma, enflasyonun doğal kaynak ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulayarak, politika yapımcılar için önemli öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Doğal Kaynak Ekonomisi, Enflasyon, Zaman Serisi Analizi

*Ege Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, mtosunoglu00@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9941-0151

**Ege Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, alper.akpinar.35@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3130-9898

***Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, tunahanasl@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8958-699X

Türkiye'de Gıda Enflasyonunun Belirleyicileri

Hüseyin KARAHAN*
Prof. Dr. C. Erdem HEPAKTAN**

ÖZET

Gıda enflasyonu, gıda üretiminin gıda tüketiminden daha az olduğu durumda, gıda fiyatlarının genel seviyesindeki artış ile ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, tarımsal üretim büyük önem taşımaktadır. Gıda fiyatları Dünya genelinde düşüş yaşarken, Türkiye’de gıda fiyatlarında artış görülmektedir. Buna göre, Türkiye’de gıda enflasyonu kavramı gündemdeki güncelliğini korumaktadır. Gıda enflasyonu ile ilgili yapılan literatür taraması ve ekonometrik analizlerle çalışma sadece Türkiye ile sınırlı tutulmaktadır. Ayrıca, literatür taraması sonucunda, çalışmada kurulan ekonometrik modelde yer alan değişkenler; gıda fiyat endeksi, gıda ile alakalı ithalat birim değer endeksi, gıda ile alakalı ihracat birim değer endeksi ve petrol fiyatları olarak belirlenmektedir. Çalışmada kullanılan analizde, petrol fiyatları değişkeninin tercih edilme nedeni, literatürde petrol fiyatlarındaki değişimin gıda fiyatlarını etkilemesidir. Çalışmada, gıda enflasyonu belirleyicilerine ilişkin ekonometrik analiz kapsamında, regresyon tahmini, birim kök testleri ve nedensellik analizi uygulanmaktadır. Birim kök testi sonuçlarına göre, ilgili değişkenlerin birinci fark seviyesinde durağan olduğu ortaya çıkmaktadır. Regresyon analizine göre, çalışmadaki değişkenlerin büyük çoğunluğu istatistiksel açıdan anlamlıdır. Nedensellik analizi sonuçlarına göre, çoğunlukla petrol fiyatları ile işlenmiş veya işlenmemiş gıdaların ithalat birim değer endeksi ve gıda fiyat endeksi arasında tek yönlü nedensellik ilişkisi bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gıda Enflasyonu, Petrol Fiyatları, Gıda Fiyat Endeksi

* Kırsal Kalkınma Bölümü, İktisat Anabilim Dalı, karahanhuseyn45@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0361-7175

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat Anabilim Dalı, erdem.hepaktan@cbu.edu.tr, 0000-0002-3522-1941

Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Krediler ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin 2013-2023 Yılları Arasındaki Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Nur GERMİR*

ÖZET

Bankalar aracılık fonksiyonunun bir sonucu olarak tasarruf sahiplerinden topladığı kaynakları kredi adı altında çeşitli alanlara tahsis ederek kullanmaktadır. Kredilendirme fonksiyonu ile bankaların elde ettiği faiz ve faiz dışı gelirler, kar rakamlarının şekillenmesinde birincil sırada yer almakla birlikte; aynı zamanda bankalar kredilendirme ile başta kredi riski olmak üzere bilançolarına yapışık vaziyette olan birçok riske de maruz kalmaktadırlar. Bankalar tarafından kullanılan kredilerin vadesinde geri ödenmesinde yaşanan kötü kredi tecrübeleri kısaca sorunlu kredi olarak adlandırılmaktadır. Sorunlu krediler bankaların finansal tablo ve oranlarına etkide bulunarak banka faaliyetleri ile kredibilitesi yanısıra sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, likidite oranları gibi önem arz eden rasyolarını da olumsuz etkilemektedir. Türk banka sisteminin sağlamlığının ortaya konulması ve sürdürülebilirliğinin önemli bir göstergesi olan aktif kalitesinin özellikle enflasyonist dönemlerde bozulma gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Türk banka sistemindeki sorunlu kredilere ilişkin TBB ve BDDK tarafından kaydedilen değerlerdeki gelişme yanısıra TÜİK tarafından ilan edilen enflasyon değerleri dikkate alınarak, sorunlu krediler ile enflasyon arasındaki etkileşim 2013-2023 yılları arasındaki gelişme grafiği ile analiz edilerek çıkarımlarda bulunulacak ve konunun taraflarına önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sorunlu Krediler, Aktif Kalitesi, Enflasyon

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, Bankacılık Anabilim Dalı, nur.aydin@cbyu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8592-9238

Enflasyon Oranını Etkileyen Değişkenlerin Belirlenmesinde Özellik Seçim Yöntemlerinin Kullanılması ve Kıyaslanması

Arş. Gör. Yunus EDİZ*
Doç. Dr. İlker DİLBER**

ÖZET

Kritik makroekonomik değişkenlerin olabildiğince hassas bir şekilde tahmin edilmesi, otoriteler ve karar alıcılar için ekonomik politikaların daha etkili ve güçlü hale getirilmesi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bu durum, temel ekonomik göstergelerdeki belirsizliği azaltarak ekonomiye duyulan güveni artırmaktadır. Türkiye gibi genel fiyat seviyelerinin sürekli yüksek ve dalgalı olduğu gelişmekte olan ekonomiler, yüksek enflasyon oranlarından gelişmiş ülkelere kıyasla daha fazla etkilenmektedir. Yüksek enflasyon ortamlarında, yatırım projelerinin süresini kısaltmakta, tasarruflar ve reel gelirler önemli ölçüde düşmektedir. Bu nedenle, enflasyonun olumsuz etkilerini doğru bir şekilde öngörüp hafifletmek, gelişmekte olan bir ekonomi için zorlu ancak son derece önemli bir mücadeledir. Veri açısından zengin bir ortamda enflasyonu doğru bir şekilde tahmin etmek oldukça zorlu bir görevdir ve halen çeşitli metodolojik soruların cevapsız olduğu, aktif olarak araştırılan bir alandır. Enflasyon tahmin probleminde olduğu gibi, birçok yüksek korelasyona sahip tahmin edicinin bulunduğu durumlarda, en fazla tahmin gücüne sahip olan değişkenlerin nasıl belirlenip çıkarılacağı da önemli bir araştırma sorusudur. Bu probleme çözüm olarak özellik seçim (değişken eleme) yöntemleri önerilmektedir. Özellik seçim yöntemlerinin odak noktası, girdi verilerini etkili bir şekilde tanımlama, gürültüden veya alakasız değişkenlerden kaynaklanan etkileri azaltma ve iyi tahmin sonuçları sağlayan değişkenlerin bir alt kümesini girdiden seçmektir. Dolayısıyla özellik seçimi, verilerin anlaşılmasına, hesaplama gereksiniminin azaltılmasına, yüksek boyutluluğun olumsuz etkisinin azaltılmasına ve tahmin performansının iyileştirilmesine yardımcı olmaktadır. Özelliklerin değerlendirmesi için nasıl birleştirildiği kriterine ve gözetimli öğrenme algoritmalarıyla etkileşimine göre özellik seçim yöntemleri genellikle üç gruba ayrılmaktadır: Filtre (filter) yöntemi, sarmalayıcı (wrapper) yöntem ve gömülü (embedded) yöntem. Çalışmada; faiz oranları, güven endeksleri, borsalar, döviz kurları, üretim ve istihdam gibi farklı bağlamlarda çok sayıdaki değişken üç değişken seçim yöntemlerinden çeşitli tekniklerle enflasyon oranı üzerine etkileri araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon Oranı, Makine Öğrenmesi, Özellik Seçimi

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, İktisat Politikası Anabilim Dalı, yunus.ediz@cbu.edu.tr, ORCID 0000-0001-6245-3150

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat Anabilim Dalı, ilkay.dilber1969@gmail.com, ORCID 0000-0002-3521-8857

Türkiye’de Kur ve Enerji Şoklarının Üretici Fiyatları Üzerindeki Asimetrik Etkileri

Doç. Dr. Caner DEMİR*

ÖZET

Bu çalışmada döviz kuru ve enerji fiyatlarına bağlı oluşan iktisadi şokların Türkiye’de üretici fiyatları üzerindeki etkilerinin asimetrik özellikler gösterip göstermediği incelenmektedir. Diğer başkaca bir etkinin saptırıcı etkilerinin bulunmadığı durumda, döviz kuru ve enerji fiyatlarında meydana gelen artışların üretici fiyatlarını artırıcı bir etki göstermesi beklenir. Bu konu üzerine yapılmış olan çok sayıda ampirik çalışma da bu iki faktöre ilişkin tahmin ettikleri pozitif katsayılarla bu durumu ortaya koymaktadır. Bu çalışmada üzerinde durulan nokta ise bu faktörlerden kaynaklanan pozitif ve negatif etkilerinin ayrıştırılarak olası asimetrik etkilerin ortaya konmasıdır. Diğer bir ifadeyle, şu sorulara cevap aranmaktadır: Döviz kuru ve enerji fiyatlarının artmasıyla pozitif bir etki gözlenirken azaldığında da negatif bir etki gözlenebilmekte midir? Eğer gözleniyor ise bu negatif etkinin mutlak değeri, pozitif etkinin mutlak değerinden anlamlı derecede farklı mıdır? Bu amaçla, Türkiye Ekonomisine ait 2003-2024 çeyreklik verileri kullanılarak Vektör Otoregresyon (VAR) analizi ve Doğrusal Olmayan Gecikmesi Dağıtılmış Otoregresif (NARDL) Model tahmini yapılmıştır. Gerek VAR gerekse NARDL modellerinden elde edilen bulgular, döviz kuru ve enerji fiyatlarının üretici fiyatları üzerinde asimetrik etkiler gösterdiğini ortaya koymaktadır. Uzun dönem katsayı tahminlerine göre ise döviz kurundan ve enerji fiyatlarından kaynaklanan pozitif şokların üretici fiyatları üzerinde pozitif ve istatistiki olarak anlamlı bir etkisinin bulunduğu, negatif şokların ise istatistiki olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu bulgular, Türkiye’de sıklıkla ifade edilen bir gerçeğin ampirik ispatı niteliği taşımaktadır. Döviz kuru ve enerji maliyeti artışları fiyatları doğrudan artırmakta, ancak düşüşleri herhangi anlamlı bir etki göstermemektedir. Bunun pek çok iktisadi ve toplumsal sebebi olsa da uluslararası literatürde de yaygın bir şekilde ifade edildiği üzere temel neden, iktisadi aktörlerin olumsuz öngörülere sahip olma hızının yüksek, bu etkilerin olumluya dönüşme hızının ise düşük olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Üretici Fiyatları, Döviz Kuru, Enerji Fiyatları, Asimetrik Etkiler, Zaman Serisi Analizi

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat Anabilim Dalı, caner.demir@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3840-6335

Kur Korumalı Mevduat, Paranın Değer Kaybı ve Döviz Kuru İlişkisi

Prof. Dr. Hasan Bülent KANTARCI*
Mihriban TURALIOĞLU**

ÖZET

Yabancı paraya olan talep artışı ve bunun olumsuz bir etkisi olarak döviz kurlarındaki sürekli artışlar Türk lirasının değerini düşürmüştür. Bu doğrultuda döviz kurunu kontrol altına almak, Türk lirasının değerini yükseltmek ve finansal istikrarı iyileştirmek amacıyla 2021 yılında yeni finansal araçlar geliştirilerek uygulanmaya başlamıştır. Kur Korumalı Mevduat, tasarruf sahiplerini Türk Lirası'nın döviz kuru karşısındaki değer kaybından korumak amacıyla getirilen bir sistem olmuştur. Vade sonu geldiğinde, TCMB tarafından ilan edilen döviz alış kuru ile hesap açılışındaki döviz alış kuru karşılaştırılır. Vade sonundaki kur getirisi hesabın faiz getirisinden yüksekse kur getirisinden yararlanılır. Döviz Dönüşümlü Kur Korumalı TL Vadeli Mevduat Hesapları ise avantajlı TL faiz oranında getiri sağlayan ya da kurun faiz oranından daha fazla artması durumunda kur farkı korunması sunan bir vadeli mevduat ürünü olarak uygulamaya konulmuştur. Bu çalışmada döviz kurundaki dalgalanmaları kontrol altına almak ve TL'nin değerini artırmak için geliştirilen Kur Korumalı TL Vadeli Mevduat Hesabı ve Döviz Dönüşümlü Kur Korumalı Vadeli Mevduat Hesaplarının ekonomi açısından artıları ve eksileri açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kur Korumalı Mevduat, Döviz Kuru, Paranın Değer Kaybı

*Kocaeli Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, hbkantar@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0878-1350

**Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Öğrencisi. mihriban.turalioglu@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0878-1350

Gıda ve Tarım Ürünleri Fiyat Artışlarının Enflasyon Üzerindeki Etkisi: Türkiye Üzerine Bir Uygulama

Prof. Dr. Osman Murat KOÇTÜRK*
Dr. Öğr. Üyesi Elif ERER**

ÖZET

Enflasyon sorunu son elli yılda Türkiye ekonomisini yakından etkileyen bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Enflasyonu etkileyen fiyat oluşumu ya da fiyat artışlarının nedenleri incelendiğinde tüketici fiyatlarındaki hızlı ve yüksek oranlı artışlar karşımıza çıkmaktadır. Özellikle son yıllarda gıda ve tarım ürünlerindeki artışların enflasyon oranı içindeki payı da oransal olarak giderek artmaktadır. Bu artışların nedenleri incelendiğinde tarım ve gıda sektörlerindeki girdi maliyetleri ile hammadde fiyatlarındaki artışlar önem arz etmektedir. Tarımsal ürün fiyatları sadece tarımsal üreticilerin reel gelirlerini etkilemekle kalmaz, aynı zamanda tarım dışı sektörlerdeki tüketici ve üreticilerin birikim düzeylerini de etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı 2010:01-2024:07 dönemi için Türkiye’de gıda, tarımsal ürün üretici ve girdi fiyatlarının enflasyon üzerindeki kısa ve uzun dönem etkilerinin ortaya konulmasıdır. Bu kapsamda tüketici fiyat endeksi, gıda ürünleri tüketici fiyat endeksi, tarım ürünleri üretici ve girdi fiyat endeksleri, döviz kuru, petrol fiyatları ve çıktı açığı değişkenleri dikkate alınmış ve Pesaran vd. (2001) tarafından geliştirilen ARDL sınır testinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular uzun dönemde gıda ürünleri ve tarımsal ürün üretici fiyatlarının yanı sıra, tarımsal girdi fiyatlarının da enflasyon üzerinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu kapsamda bulgular politika yapımcıların tarımsal girdi üretici fiyatlarının yanında tarımsal ürünlerin girdi fiyatlarının azaltılması hususunda gerekli politikalar geliştirmeleri konusunda önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Tarımsal Ürünleri Üretici Fiyatları, Tarım Ürünleri Girdi Fiyatları, ARDL Modeli

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, murat.kocuturk@cbu.edu.tr, ORCID:0000-0002-6280-275X

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü, elif.erer@cbu.edu.tr, ORCID:0000-0002-2238-4602

Konkordato Süreci: Muhasebe Açısından Bir Değerlendirme

Dr. Öğr. Üyesi Batuhan F. MOLLAOĞULLARI*

ÖZET

Resesyon ve ekonomik küçülme dönemlerinde daralan talep ile işletmelerin satışlarında azalmalar meydana gelebilmektedir. Ayrıca satışlar içindeki vadeli satışların artması ile işletmelerin nakit döngüsünde problemlerin çıkma olasılığı yükselmektedir. Ortaya çıkan bu durum işletmelerin finansal durumunda dengeyi bozarken ek olarak işletmelerin vadesi gelen borçları ödemesinde de sorunlarla karşı karşıya kalmasına sebep olabilmektedir. Bu çerçevede borçlarını ödeme yeteneğini kaybeden işletmelerin başvurduğu hukuki yollardan birisi de konkordato kurumudur. Borçların ertelenmesi anlamına gelen konkordato, finansal anlamda zor durumda olan işletmelerin mahkeme kararıyla borçlarını yeniden yapılandırmasına imkân tanıyan, işletme ile alacaklılar arasında gerçekleşen bir anlaşmadır. Ülkemizde de son dönemlerde yaşanan ekonomik sorunlar nedeniyle icra ve konkordato taleplerinde yükseliş söz konusudur. Bu çalışma çerçevesinde konkordato kavramı incelenerek, işletmeleri konkordatoya iten finansal sebepler muhasebesel anlamda tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Konkordato, Muhasebe, Borç

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe-Finansman Anabilim Dalı, b.mollaogullari@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7218-1299

Enflasyon Muhasebesinin İşletmeye Etkisi Üzerine Örnek Bir Uygulama

Öğr. Gör. Dr. Hakan KARA*
Dr. Öğr. Üyesi Salih MUTLU**

ÖZET

Enflasyon, fiyatlar genel düzeyinin sürekli ve önemli artışı olarak tanımlanır. Türkiye, uzun bir düşük enflasyon yapısına sahip olmuşsa da 2022 ve 2023 yıllarında da yüksek enflasyon sürecine girmiştir. Ekonomik gösterge ve beklentiler dahilinde ülkemizde önümüzdeki birkaç yıl daha yüksek enflasyon riski mevcuttur. Enflasyon oranlarının yüksek olması neticesinde enflasyon muhasebesi ve enflasyon düzeltme işlemleri önem kazanmıştır. Bu çalışmada, enflasyon muhasebesi kapsamında 2023 yılı dönemi içerisinde ülkemizde faaliyet gösteren bir üretim işletmesi üzerinde gerçekleştirilen işlemler uygulamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Söz konusu işlemler sırasıyla bilançoda parasal ve parasal olmayan kıymetlerin belirlenmesi, düzeltmeye esas tarihler ve düzeltme katsayılarının belirlenmesi, düzeltilmiş değerler hesaplanarak düzeltme farklarının hesaplanması, düzeltme farklarına ait muhasebe kayıtlarının yapılması ve 31.12.2023 tarihli finansal tabloların hazır hale getirilmesidir. Çalışmanın sonucu olarak enflasyon muhasebesi uygulaması yapılan işletmede sermaye gücünün fazla olmasına bağlı olarak zarar durumu tespit edilmiştir. Diğer taraftan enflasyon muhasebesinin aktif kalemlerine ağırlık vermiş bulunan şirketlerin ilgili düzeltmeler neticesinde fiktif karlar ile karşılaşılacağı gerçeğini de tartışılmış, enflasyon muhasebesinin haksız vergi meydana getirdiği ve vergilendirme politikalarının gözden geçirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon Muhasebesi, Enflasyon Düzeltme İşlemleri, Yeniden Değerleme

*İstanbul Arel Üniversitesi, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Bankacılık ve Sigortacılık Programı, hakankara4531@gmail.com

**Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İşletme Bölümü, Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, salih.mutlu@bilecik.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8162-6774

Yıllar İçinde Yolculuk: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Enflasyon Raporlarının Bertopic Konu Modellemesi ile İncelenmesi

Doç. Dr. Şule ÖZTÜRK BİRİM*
Arş. Gör. Merve GÜNDÜZ CÜRE**

ÖZET

Türkiye’de enflasyon, 2006-2024 yılları arasında çeşitli iç ve dış faktörlerin etkisiyle karmaşık dinamikler göstermiştir. Bu süreçte, enflasyon hedeflemesi uygulaması, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından benimsenmiş ve fiyat istikrarı sağlama çabaları çerçevesinde önemli bir politika aracı haline gelmiştir. Ancak, TCMB’nin enflasyon hedeflerine ulaşma konusundaki zorlukları, parasal ve mali politikaların etkilerini, varlık fiyatlarının (özellikle gayrimenkul ve altın) rolünü ve bu unsurların tüketim alışkanlıkları üzerindeki etkilerini derinlemesine anlamayı gerektirmiştir. Bu bağlamda TCMB’nin düzenli yayımladığı enflasyon raporları, para politikaları ve kamuoyuna verdiği mesajlar açısından kritik öneme sahiptir. Bu raporlar, ekonomik beklentilerin yönetilmesi ve piyasalarda güvenin sağlanması için temel araçlardan biri olmuştur. Yayımlanan raporların analizi, TCMB’nin iletişim stratejisinin ve enflasyon hedeflerine yönelik çabalarının değerlendirilmesi için önemli bir zemin sunmaktadır. Bu çalışma, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nın (TCMB) 2006-2024 yılları arasında yayınladığı enflasyon raporlarını BERTopic konu modellemesi ve diğer doğal dil işleme yöntemleriyle incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada BERTopic konu modellemesi kullanılarak enflasyon raporlarında ağırlık verilen konular tespit edilerek zaman içindeki değişimi gözlenecektir. Doğal dil işleme araçları ile raporlardaki dilsel kalıplar, içerik eğilimleri ve TCMB’nin politika yönelimleri zaman içinde gözlemlenip yorumlanacaktır. Böylece, TCMB’nin iletişim stratejisinin ekonomik koşullara ve politik değişimlere nasıl tepki verdiği değerlendirilecektir. Metin analitiği, merkez bankasının enflasyon beklentileri üzerindeki etkisini ve kamuoyunu bilgilendirme işlevini derinlemesine anlamak için kritik bir araç sağlayacaktır. Çalışmanın bulguları, TCMB’nin enflasyon hedefleri doğrultusunda kullandığı dilin ve bu dilin ekonomik istikrar üzerindeki etkisinin altını çizecektir. Sonuç olarak, bu çalışma, TCMB’nin enflasyon hedeflemesi sürecindeki iletişim stratejilerinin etkinliğini ve ekonomik sonuçlarını anlamada önemli bir katkı sunmayı hedeflemektedir. Ayrıca bu çalışma, BERTopic konu modellemesi ve diğer doğal dil işleme araçlarını kullanarak Türkiye enflasyon raporlarının analiz edilebileceğini ve bu analiz ile çıkarımlar yapılabileceğini göstermesi açısından literatüre katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Metin Analizi, Konu Modellemesi, Doğal Dil İşleme, Enflasyon, Enflasyon Raporları

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli İİBF, İşletme, Sayısal Yöntemler, sule.ozturk@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7544-8588

** Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli İİBF, İşletme, Sayısal Yöntemler, merve.gunduz@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7792-8056

Enflasyonla Mücadelede İç Borçlanma Politikası ve Türkiye'nin İç Borç Yapısı Üzerine Bir Değerlendirme

Doç. Dr.Gül KAYALIDERE*

ÖZET

Kamusal hizmetlerin sunulabilmesi kamu gelirlerinin yeterliliğine bağlıdır. Kamu geliri olarak nitelendirilen birincil araç ise vergilerdir. Vergiler dışında, harçlar, şerefiyeler, para cezaları, özelleştirme gelirleri, patrimuan gelirler vb. pek çok kaynaktan gelir elde eden ülkeler, son dönemde vergiler kadar önemli olan diğer bir aracı yoğun olarak kullanmaya başlamışlardır. Literatürde kamu borçlanması olarak ifade edilen bu unsur iç borçlanma ve dış borçlanma olarak incelenebilmektedir. Ayrıca, vade yapısına, doğrudan veya dolaylı olmasına ve zorunlu/gönüllü olmasına göre de sınıflandırılmaktadır. Enflasyon, bir ekonomide fiyatlar genel seviyesinde sürekli artışlar olarak tanımlanır. Enflasyon, talep enflasyonu, maliyet enflasyonu, yapısal enflasyon, beklentisel enflasyon gibi farklı türlerde olabilir. Ülkemizde son dönem yaşanan enflasyon çoğunlukla talep ve maliyet enflasyonu kapsamında değerlendirilebilir. Çalışma talep enflasyonunu önleme kapsamında uygulanan iç borçlanma politikasını ele alacaktır. Öncelikle kamu borçlanması ve enflasyon kavramsal olarak değerlendirilecek, enflasyonu önlemede borçlanma politikası ele alınacaktır. Sonrasında iç borçlanma özelinde Türkiye'de iç borçlanma senetlerinin yapısının (vade-faiz-döviz cinsi) değerlendirilmesine yer verecektir. Sonuç olarak, Türkiye'de enflasyonla mücadelede iç borçlanma aracıyla yapılan uygulamaların literatür ile uyumu tartışılacaktır. Daha açık bir ifade ile, iç borçlanmada vadenin uzatılıp uzatılmadığı, faiz oranlarının (ya da iç borçlanma maliyetinin) azalıp azalmadığı, iç borçlanma yapılırken TL cinsi borçlanmanın tercih edilip edilmediği son dönem veriler ışığında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, İç Borç Politikası, Talep Enflasyonu

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Bütçe ve Mali Planlama Anabilim Dalı, gul.kayalidere@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2233-3776

Yeniden Yapılandırma Kanunlar ve Enflasyon Karşısında 6183 Sayılı AATUHK Kapsamındaki Kamu Alacağının Değerinin Korunması

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ARMAĞAN*
Prof.Dr. Ramazan ARMAĞAN**

ÖZET

Kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesi ile görevli olan devletin ihtiyaç duyduğu kamu gelirlerini tam ve zamanında tahsil etmesi önemli bir konudur. Kamu alacaklısı konumundaki devlet bu amaçla kamu alacağının güvence altına alınmasına yönelik bazı müesseseleri kullanmak suretiyle alacağını eksiksiz şekilde ve daha kısa bir sürede tahsil edilmesini sağlamaktadır. Kamu borçlusu açısından da kamu alacaklısının alacaklarına ait koruyucu yasal müesseselerinin olduğunun bilinmesi, kamu borcunu zamanında ve eksiksiz ödemesine sebep olan etki oluşturmaktadır. Kamu alacaklarının ödenme süreleri başta 213 sayılı Vergi Usul Kanunu (VUK) olmak üzere ilgili kanunlarında açık şekilde belirtilmiştir. Tanınan sürelerde kamu alacaklarının tahsil edilememesi halinde tahsilin nasıl gerçekleştirileceği konusu ise 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (AATUHK) ile düzenlenmiştir. Devlete, il özel idarelerine ve belediyelere ait "asli kamu alacakları, fer'i kamu alacakları, kamu hizmetleri uygulamasından doğan kamu alacakları, kamu alacaklarının takip giderleri, özel kanunlarda 6183 sayılı Kanuna göre tahsili öngörülen alacaklar" hakkında AATUHK'nın hükümleri uygulanmaktadır. Yine kanunda, kamu alacaklarını sadece 1. maddede sayılan alacaklarla sınırlı tutmamış ve muhtelif kanunlarda Tahsili Emval Kanunu'na göre tahsil edileceği belirtilen her türlü alacağın da kamu alacağı olarak kabul edileceğini hüküm altına almıştır. 6183 sayılı Kanunda yer alan kamu alacaklarının tahsilinde etkinliğin sağlanması, kamu alacaklarının korunması ve güvence altına alınması bakımından başvuru başlıca yöntemler; teminat, ihtiyati haciz, ihtiyati tahakkuk, rüçhan hakkı, iptal davası ve sorumluluk gibi müesseseler olarak belirtilmiştir. Başvurulan bu yöntemler ile her ne kadar kamu alacağı güvence altına alınmaya çalışılsa da kamu alacağının tahsil edilemediği durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bu durumda devlet yargı yoluna başvurmadan daha barışçıl bir yol izleyerek kamu alacağının tahsil edebilmek için yeniden yapılandırma kanunları çıkarmak suretiyle mükelleflere kolaylıklar sağlamaktadır. Çıkarılan bu kanunlar ile asli kamu alacaklarının tahsili sağlanırken söz konusu alacaklara ait fer'i kamu alacaklarından da belli şartlar altında vazgeçilmektedir. Vazgeçilen bu alacaklar karşısında yeniden yapılandırma kanunlarına göre yapılacak hesaplamalarda enflasyonun (Yİ-ÜFE) baz alındığı ve böylece kamu alacaklarının enflasyon karşısında korunmasının öncelikli şekilde amaçlandığı görülmektedir. Bu çalışmada kamu alacağının korunması yöntemleri ve alınan tedbirler ile çıkarılan yeniden yapılandırma kanunları ve enflasyon karşısında kamu alacağının değerinin korunmasına yönelik tespitlerle ilgili bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Alacağı, Kamu Alacağının Değerinin Korunması, Yeniden Yapılandırma Kanunları, Enflasyon, 6183 Sayılı Kanun

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Mali Hukuk Anabilim Dalı, ayse.armagan@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5018-4416

**Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Mali Hukuk Anabilim Dalı, ramazanarmagan@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1786-6877

Türkiye’de 2008-2023 Dönemi Enflasyon-Vergi Gelirleri İlişkisinin Değerlendirilmesi

Doç. Dr. Pelin MASTAR ÖZCAN*

ÖZET

Enflasyon teorik olarak fiyatlar genel düzeyinin devamlı artması olarak ifade edilebilir. Bu tanımın yanında enflasyon mal para arasındaki fiyat ilişkisinde malın fiyatı yükselirken milli paranın değerinin azalmasıdır. Enflasyonun çeşitli kaynakları bulunmaktadır. Talep enflasyonu, maliyet enflasyonu ve bekleyiş enflasyonu bunlardan bazılarıdır. Talep enflasyonunda piyasada para miktarının artması tüketim artırarak toplam talebi yükseltir böylelikle yeterli miktarda olmayan mallar talebi karşılayamaz ve arzın talebi karşılayamaması neticesinde enflasyon meydana gelir. Enflasyonla mücadelede piyasadaki para arzını azaltmak ve mal arzını arttırmak başka bir deyişle üretimi arttırmak önem arz eder. Vergi politikası maliye politikasının önemli bir aracı konumundadır. Türkiye’de vergi sisteminde gelir vergileri, harcama vergileri ve servet vergileri önemli yer tutar. Bu vergilerden elde edilen tahsilatın artması amacıyla vergi politikaları uygulanır. Vergi politikaları iktisadi konjunktüre göre değişmektedir. Enflasyonla mücadelede vergi politikaları ile amaçlanan piyasadaki para arzını azaltmak için vergi gelirlerini yükseltmektir. Çalışmada Türkiye’de 2008- 2023 arası dönemde enflasyon ve vergi gelirleri arasındaki ilişki inceleme konusu yapılacaktır. Çalışma ile amaçlanan Türkiye’de vergi türleri itibariyle yapılan vergi tahsilatlarının tespiti ve enflasyonla olan ilişkisinin değerlendirilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Vergi Geliri, Vergi Türleri

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Mali Hukuk Anabilim Dalı, pelin.mastar@cbyu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9103-4131

Türkiye’de Enflasyonist Baskı Altında Konut Piyasası ve Konut Kredileri

Doç. Dr. GÜNGÖR ÖZCAN*

ÖZET

Konut piyasası gayrimenkul olan evin alım satımına dayanır. Birincil konut piyasasında yeni üretilmiş evler inşaat firmaları ve alıcılar arasında işlem görürken, ikincil konut piyasasında devir görmüş konut sahipleri ile alıcılar arasında konut alışverişi yapılmaktadır. Konut piyasasında konut fiyatlarını belirleyen etmenler arasında konuta olan talep, nüfus yapısı, hane halkının tercihleri, para ve sermaye piyasasının durumu, yabancıların gayrimenkul edinimine ilişkin mevzuat ve faiz oranları bulunmaktadır. Konut piyasası kişilerle birlikte toplumun iktisadi gelişiminde önemli bir piyasadır. Bu piyasa kişisel tercihlerle beraber makro ekonomik veriler ve iktisadi diğer değişkenlerin birbirleriyle bağlı olduğu dinamik bir piyasadır. Konut piyasasında önemli veriler arasında konut fiyatları, konut satışları, inşaat maliyeti, yapı izinleri, göç ve nüfus gibi önemli piyasa değişkenleri bulunmaktadır. Konut piyasasında önemli bir husus satıcılar için elde edilebilecek maksimum kârı elde etmek iken alıcılar için en az maliyetle finansmandır. Konut alımında en önemli finansman kaynaklarından biri de konut kredileridir. Konut kredileri bireysel krediler içerisinde yer almakta olup uzun vadeli kredilerdir. Enflasyon mal para dengesinin para aleyhine mal lehine bozulmasıdır. Konut piyasasında da enflasyon etkisiyle konut fiyatları yükselmektedir. Çalışmanın konusu Türkiye’de enflasyonist baskı altında konut piyasası ve konut kredilerinin gelişiminin ne yönde olduğunun tespitidir. Çalışmanın amacı enflasyonist ortamda konut kredilerinin tahsis şeklinin konut piyasasına yönelik ne şekilde olduğunu tespit edip kredilendirme sürecine ilişkin önerilerde bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Konut Piyasası, Enflasyon, Konut Kredileri

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Bütçe ve Mali Planlama Anabilim Dalı, gungor.ozcan@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5966-5582

Gizli Bir Vergi Türü: Enflasyon

Arş. Gör. Dr. Metin NAZLIOĞLU*

Doç. Dr. Doğan BAKIRTAŞ**

ÖZET

Senyoraj (seigniorage), bir hükümetin para basmak yoluyla elde ettiği kazancı ifade etmek için kullanılan bir mekanizmadır. Senyoraj, özellikle mali kriz dönemlerinde, borçlanmaya veya doğrudan vergilendirmeye başvurmadan kamu harcamalarını finanse etme noktasında hükümetler için alternatif bir yol haline gelmektedir. Kısa dönemde belirli finansal rahatlama sağlama potansiyeli taşıyan senyoraj, uzun dönemde enflasyona yol açarak veya var olan enflasyonun şiddetini artırarak, özellikle Weimar Almanya'sı, Zimbabwe ve Venezuela gibi ülkelerde olduğu gibi vatandaşların üzerinde "gizli bir vergi" şekline bürünmektedir. Bu çalışmada enflasyon gizli bir vergi olarak nitelendirilerek, Zimbabwe, Weimar Almanya'sı ve Venezuela gibi ülkelerde geçmişte meydana gelen hiper-enflasyon örneklerinin incelenmesi ve Türkiye'de son yıllarda yaşanan enflasyon ile karşılaştırılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Hiper-Enflasyon, Senyoraj, Vergi

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Mali İktisat Anabilim Dalı, metin.nazlioglu@cbu.edu.tr, ORCID:0000-0002-4926-298X

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Maliye Teorisi Anabilim Dalı, dogan.bakirtas@cbu.edu.tr, ORCID:0000-0002-9189-3451

ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΣ ΝΕΟΚ
ΑΣΣΑΒΕΙΝΗΣ ΥΠΑΤΙΚ